

Norrtåg AB – Protokoll styrelsesammanträde

Den 21 mars 2024 kl. 13.00-15.00

Folkets hus, Umeå och digitalt via Teams

§ 1097-1110

Närvarande

Jonny Lundin	Region Västernorrland
Catarina Espmark	Region Jämtland Härjedalen
Jenny Sellsve	Region Jämtland Härjedalen
Anders Öberg	Region Norrbotten
Helena Öhlund	Region Norrbotten
Thommy Bäckström	Region Västerbotten
Robert Thunfors	Region Västernorrland (digitalt)

Övriga närvarande men ej delaktiga i beslut

Joakim Berg	Norrtåg AB
Annika Garpefjäll	Norrtåg AB
Linus Sedlacek Åkerlind	Norrtåg AB
Teresa Bergner	Norrtåg AB (under punkt 1102).

Förhinder

Hans Å Strandberg	Region Norrbotten (ersättare)
Lilly Bäcklund	Region Västerbotten (ersättare)
Rickard Carstedt	Region Västerbotten
Sara Nylund	Region Västernorrland (ersättare)

Umeå 2024 det datum som framgår av elektronisk underskrift

Ordförande	Jonny Lundin
Sekreterare	Joakim Berg
Justerare	Helena Öhlund

Styrelsemöte Norrtåg AB 2024-03-21

§ 1097 Mötet öppnade

Ordförande förklarar mötet öppet.

§ 1098 Val av sekreterare

Styrelsen beslutar att utse Joakim Berg till sekreterare.

§ 1099 Val av protokolljusterare

Styrelsen beslutar att utse Helena Öhlund till justerare.

§ 1100 Tjänstgörande ersättare

Ingen ersättare tjänstgör.

§ 1101 Föregående mötesprotokoll

Styrelsen beslutar att lägga det föregående mötesprotokollet till handlingarna.

§ 1102 Vd information

Theresa Bergner återrapporter kring övergången till nytt biljettsystem

Norrtågs nya marknads- och försäljningschef presenterade övergången till det nya systemet, som är förskjutet till den 4 juni för att det ska ske samtidigt som Samtrafiken och SJ. Resor som säljs efter den 17 april säljs i det nya systemet om avresan är efter den 4 juni. En ny bokningsupplevelse lanseras preliminärt i mars. Den är dessutom anpassad för att kunna hantera det nya biljettsystemet från den 17 april.

Status upphandling tågoperatör

Annika Garpefjäll, projektledare för upphandlingen, återrapporterade om status avseende upphandling av tågoperatör för avtalstiden 2025-12-14 – 2035-12-08. Upphandlingsdokumentation publicerades till de kvalificerade anbudsgivarna den 23 februari. Nu pågår tiden för anbudsräkning med frågor och svar. Anbudstiden går ut den 9 juni 2024.

Förstudie om utveckling av depå-funktionen i både Umeå och i övriga systemet

Linus Sedlacek Åkerlind, teknisk chef, återrapporterade status i depåförstudien som bedrivs i samarbete med INAB. Förstudiearbetet löper på enligt plan och inriktningen just nu är att studera genomförbarheten för projektet på övergripande nivå för att identifiera eventuella stoppande hinder för den eventuella expansionen inom fastigheten vid Umeå Vagnverkstad.

En separat studie pågår parallellt kring genomförbarheten för varmhållen uppställning på andra platser i systemet.

Organisationsförändringar för Norrtåg AB

Bolaget fortsätter anpassningen av organisationen för kommande avtal. Bolaget har samtidigt minskat sitt behov av externa tjänster. Endast två tjänster är i nuläget obemannade, men rekrytering pågår och förväntas kunna avklaras utan påverkan på verksamheten.

Återrapportering Lekmannarevisionens och auktoriserade revisorerers granskning 2023, bilaga 1-4

Lekmannarevisionen och den auktoriserade revisorn är klara med sina respektive granskningar, se bifogade rapporter. Styrelsen konstaterar att bolaget fortsatt har en god ordning och hantering och att de utvecklingsområden som identifierats redan arbetas med.

Återrapportering likviditet bolaget

Annika Garpefjäll redogjorde för likviditet enligt budget 2025 utifrån rådande avtalsvillkor om fakturering för de olika kostnadsposterna. Det nya biljettsystemet som tas i drift under våren 2024 innebär också nya betalflöden och då biljettintäkterna står för närmare 40 procent av Norrtågs finansiering finns det en risk för varierat kassaflöde. Bolaget bedömer att vissa månader finns det behov av en ökad likviditet för att säkra betalningar för bolaget Norrtåg.

Styrelsen godkänner rapporteringen och uppdrar till vd att fortsätta dialogen om likviditet med ägarna och ev. hitta lösningar för att kapitalisera upp bolaget.

§ 1103 Inriktningsbeslut eventuell fordonsanskaffning - Besluts punkt

Teknisk chef Linus Sedlacek Åkerlind går igenom tre huvudområden kring fordonsförstudien:

- En övergripande diskussion kring processen att anskaffa nya fordon samt övergripande vägval.
- Hastighetsfrågan, ska Norrtåg sikta på fordon som går över 200 km/h och vilka för och nackdelar finns det med ett sådant vägval?
- Fordonskapacitet och resandeprognoiser, vilka vägval finns det kring fordonens storlek, kvantiteter och kapacitet?

Styrelsen konstaterar att ett fordon med topphastighet på 200 km/h bäst möter Norrtågs behov, men att det är eftersträvansvärt att närma sig gångtiderna av ett 250-fordon, genom att exempelvis uppgradera standardfordon för bättre acceleration.

Styrelsen konstaterar vidare att fordonen ska hålla en hög standard för att vara attraktiva för såväl pendlare som de som väljer att resa längre sträckor, vilket innebär att 2+2-sittning är att föredra, samtidigt som kapaciteten bör överstiga 250 fasta sittplatser. Fordonen bör därför nå en fordonslängd på ca 110 m.

Ambitionen ska vara att anskaffa tillräckligt med fordon för att möta den förväntade trafikökningen, även om vissa resandetoppar får hanteras med insatstrafik, multipelkopplade fordon eller genom att acceptera stående och förändrade resmönster på grund av trängsel. Fordonsantalet kan därför inte understiga 18 fordon.

Styrelsen betonar vikten av att beslutet blir ett gemensamt beslut mellan parterna i Norrtåg och att beslutsprocessen sker på ett sådant sätt att tid finns för en gemensam process.

Styrelsen beslutar att ge vd i uppdrag att ta fram förslag till inriktningsbeslut för fordonsanskaffningen i enlighet med slutsatserna, för beslut den 15 april.

Styrelsen beslutar att ge vd i uppdrag att ta utreda vidare förutsättningarna för borgensåtaganden och regionernas möjlighet att fatta nödvändiga beslut för att ingå borgen under perioden november 2024-våren 2025.

§ 1104 Tidtabell 2025

Genomgång av tidtabellen för 2025. Det sker inga större förändringar i tidtabellen i stort, men på Haparandabanan kan trafiken komma att anpassas för att bättre möta Trafikverkets krav och den nya, eventuella, trafiken från Finland. Den justeringen sker i så fall senare i processen. På Mittbanan justeras

lördagstrafik för att bättre möta det långväga resandet och en anpassning av resandemönstret där fler reser på lördagar till och från västra Jämtland.

Styrelsen godkänner rapporteringen

§ 1105 Budget 2025

Presentation av förutsättningar för och förslag till budget 2025, se bilaga 1. Förhandlingar pågår med Trafikverket för den trafik som de ser ett behov av att upphandla av Norrtåg. I dagsläget anser Trafikverket att de inte kan avgöra om de fortsatt ska finansiera trafik på sikt, då de är beroende av att Trafikverket tilldelas medel för trafikavtal i den årliga budgeten. De nivåer som finns medtagna i budgeten är de nivåer som bolaget och Trafikverket har funnit rimliga, om Trafikverket tilldelas medel i budgeten i enlighet med nuvarande nivå eller högre. Dock skapar det en stor osäkerhet kring den regionala finansieringen av trafiken.

Styrelsen godkänner budget 2025, och den fördelning av medfinansiering mellan regionerna med hänsyn till tillkommande turer och den prognos för statlig medfinansiering som lämnats. Vidare ger styrelsen vd i uppdrag att informera resp. ägare om budget 2025.

§ 1106 Statlig finansiering av Norrtågstrafiken

Enligt förordning (2010:185) med instruktion för Trafikverket kan Trafikverket göra insatser för att komplettera trafik som i huvudsak faller under de regionala kollektivtrafikmyndigheternas ansvar om det bedöms viktigt för den interregionala kollektivtrafiken, och under förutsättning att sådana insatser inte ersätter det ansvar de regionala kollektivtrafikmyndigheterna har enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik. För Norrtågs del innebär det att staten via Trafikverket finansierar ett antal dubbelturer på de flesta Norrtågslinjerna via ett samverkansavtal med de fyra berörda RKM:erna. Det nuvarande avtalet går ut december 2024. Norrtåg arbetar, på uppdrag av RKM:erna med ett nytt avtal för kommande 3–5 år.

Trafikverket anser att de inte kan avgöra om de fortsatt ska finansiera trafik på sikt, då de är beroende av att Trafikverket tilldelas medel för trafikavtal i den årliga budgeten. Det skapar en stor osäkerhet kring den regionala finansieringen av trafiken på sikt, inkluderat trafiken på Norrbottenbanan.

Styrelsen beslutar att ge vd i uppdrag att föra dialog med Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet om den långsiktiga finansieringen av Norrtågstrafiken.

§ 1107 Kommande infrastrukturplan

Till hösten presenteras infrastrukturpropositionen för kommande nationell plan. Information om nuläge i infrastrukturen och eventuella behov för Norrtågstrafiken och Tågvisionen. Norrtåg kommer att arbeta med de åtgärder som behövs för att uppnå Tågvisionen. Underlagen kommer främst användas för att spela in våra behov till ägare och parter i Norrtågland.

Styrelsen godkänner rapporteringen.

§ 1108 Styrelseutvärdering

Styrelsen ska som minst årligen genomföra en styrelseutvärdering. Bolaget har tagit fram en lösning för att genomföra utvärderingen digitalt där styrelsen själv får avgöra hur ofta den ska genomföras och om en vd-utvärdering ska inkluderas i undersökningen. Vd går igenom verktyget.

Styrelsen beslutar att genomföra en styrelseutvärdering samt en vd-utvärdering via Team Engine och eventuellt en ny efter årsstämman, för uppföljning på kommande möten.

§ 1109 Riskanalys

Genomgång och uppdatering av gällande riskanalys. Styrelsen diskuterar risken i den regionala ekonomin och eventuella konsekvenser för bolaget. Risken har ökat och punkt 3.2 ska därför justeras upp till nivå 4.

2024-03-21	Risk	Effekt
1. Utbud		
1.1 Trafikkvalitet	2	3
1.2 Större trafikala störningar	2	4
1.3 Olyckor och evakuering	1	5
1.4 Störningar kopplat till spårfordon	1	3
1.5 Störningar kopplat till depå och underhåll	2	3
2. Marknad och varumärke		
2.1 Marknad och ökat resande	1	2
2.2 Biljettdistribution	4	4
2.3 Varumärke	2	3
2.4 Dataintrång eller påverkan på IT-system	4	5
3. Styrning och finansiering		
3.1 Minskad statlig medfinansiering	4	4
3.2 Ägarnas finansiering	4	4
3.3 Stabiliteten hos operatören	2	3
3.4 Förändrade kostnader för infrastruktur	4	2
4. Organisation		
4.1 Organisation	2	3

Styrelsen fastställer riskanalysen med justeringen för ökad risk kring ägarnas finansiering, punkt 3.2

§ 1110 Styrelsens enskilda överläggningar

Ordförande informerade styrelsen om dialogen och rutiner för uppföljning med vd.

Ordförande avslutade mötet

Joakim Berg

Joakim Berg

Date: 2024-04-11 10:01 CEST

Signed with Swedish BankID

Role: Vd

Signed via account: joakim.berg@norrtag.se

Jonny Lundin

Jonny Lundin

Date: 2024-04-11 10:35 CEST

Signed with Swedish BankID

Role: Ordförande

Signed via account: jonny.lundin@rvn.se

Helena Ölund

Helena Ölund

Date: 2024-04-12 11:07 CEST

Signed with Swedish BankID

Role: Ledamot

Signed via account: helena.ohlund@politik.alvsbyn.se

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Norrtåg AB, org. nr 556758-3496

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Norrtåg AB för år 2023.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Norrtåg ABs finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionsred i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Norrtåg AB enligt god revisionsred i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Övriga upplysningar

Revisionen av årsredovisningen för år 2022 har utförts av en annan revisor som lämnat en revisionsberättelse daterad den 15 mars 2023 med omodifierade uttalanden i Rapport om årsredovisningen.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionsred i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Norrtåg AB för år 2023.

Vi tillstyrker att bolagsstämman beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Norrtåg AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets

organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda

ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Umeå den dag som framgår av vår elektroniska signatur

KPMG AB

DocuSigned by:

Benjamin Henriksson

E59FBAE08B9249B...
Benjamin Henriksson

Auktoriserad revisor

Certificate Of Completion

Envelope Id: BA4199DBC49440ADB44A3AEB2F94EDCC	Status: Completed
Subject: Complete with DocuSign: 231231 Revisionsberättelse.pdf	
Source Envelope:	
Document Pages: 2	Signatures: 1
Certificate Pages: 2	Initials: 0
AutoNav: Enabled	Envelope Originator: Benjamin Henriksson PO Box 50768 Malmö, SE -202 71 benjamin.henriksson@kpmg.se IP Address: 195.84.56.2
Envelopeld Stamping: Enabled	
Time Zone: (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna	

Record Tracking

Status: Original	Holder: Benjamin Henriksson	Location: DocuSign
3/11/2024 12:27:24 PM	benjamin.henriksson@kpmg.se	

Signer Events

Benjamin Henriksson
benjamin.henriksson@kpmg.se
KPMG AB
Security Level: Email, Account Authentication (None)

Signature

DocuSigned by:
Benjamin Henriksson
E59FBAE08B9249B...
Signature Adoption: Pre-selected Style
Using IP Address: 195.84.56.2

Timestamp

Sent: 3/11/2024 12:27:58 PM
Viewed: 3/11/2024 12:28:32 PM
Signed: 3/11/2024 12:28:47 PM

Authentication Details

Identity Verification Details:

Workflow ID: facedebc-e28d-4182-adbf-789fd673b01
Workflow Name: DocuSign ID Verification
Workflow Description: The signer will need to identify themselves with a valid government ID.
Identification Method: Electronic ID
Type of Electronic ID: BankID Sweden
Transaction Unique ID: 56c04376-1069-5a35-80ff-7fbf3f779253
Country or Region of ID: SE
Result: Passed
Performed: 3/11/2024 12:28:22 PM

Electronic Record and Signature Disclosure:

Not Offered via DocuSign

In Person Signer Events	Signature	Timestamp
Editor Delivery Events	Status	Timestamp
Agent Delivery Events	Status	Timestamp
Intermediary Delivery Events	Status	Timestamp
Certified Delivery Events	Status	Timestamp
Carbon Copy Events	Status	Timestamp
Witness Events	Signature	Timestamp
Notary Events	Signature	Timestamp
Envelope Summary Events	Status	Timestamps
Envelope Sent	Hashed/Encrypted	3/11/2024 12:27:58 PM
Certified Delivered	Security Checked	3/11/2024 12:28:32 PM
Signing Complete	Security Checked	3/11/2024 12:28:47 PM
Completed	Security Checked	3/11/2024 12:28:47 PM

Payment Events

Status

Timestamps

Styrelsen i Norrtåg AB

lakttagelser i 2023 års granskning

Tågtrafiken har återhämtat sig i jämförelse med pandemiåren. Regionernas kostnader för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor vilket var 4 miljoner kronor lägre än inbetalt av regionerna. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2023 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Vi bedömer att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll år 2023. Styrelsen har beslutat om väsentliga styrdokument. Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen löpande under året fick rapporter om verksamheten och beslutade om åtgärder. I granskningen har vi dock noterat att arbetet med internkontrollplanen behöver utvecklas. Positivt är att brister vi tidigare uppmärksammat i bolagets hantering av allmänna handlingar till stor del är åtgärdade eller är på väg att åtgärdas.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

Vi önskar att styrelsen yttrar sig över vår rekommendation. Senast den 23 augusti 2024 önskar vi att styrelsens yttrande ska inkomma till revisionskontoret i Region Västerbotten.

Digital signering

Mattias Sehlstedt
Lekmannarevisor

Bjarne Hald
Lekmannarevisor

Björn Hellqvist
Lekmannarevisor

Ann-Sofie Karlsson
Lekmannarevisor

Vi åberopar bifogad rapport: *Grundläggande granskning år 2023 av Norrtåg AB*, revisionskontoret Region Västerbotten.

Styrelsen i Norrtåg AB

lakttagelser i 2023 års granskning

Tågtrafiken har återhämtat sig i jämförelse med pandemiåren. Regionernas kostnader för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor vilket var 4 miljoner kronor lägre än inbetalt av regionerna. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2023 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Vi bedömer att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll år 2023. Styrelsen har beslutat om väsentliga styrdokument. Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen löpande under året fick rapporter om verksamheten och beslutade om åtgärder. I granskningen har vi dock noterat att arbetet med internkontrollplanen behöver utvecklas. Positivt är att brister vi tidigare uppmärksammat i bolagets hantering av allmänna handlingar till stor del är åtgärdade eller är på väg att åtgärdas.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

Vi önskar att styrelsen yttrar sig över vår rekommendation. Senast den 23 augusti 2024 önskar vi att styrelsens yttrande ska inkomma till revisionskontoret i Region Västerbotten.

Digital signering

Mattias Sehlstedt
Lekmannarevisor

Bjarne Hald
Lekmannarevisor

Björn Hellqvist
Lekmannarevisor

Ann-Sofie Karlsson
Lekmannarevisor

Vi åberopar bifogad rapport: *Grundläggande granskning år 2023 av Norrtåg AB*, revisionskontoret Region Västerbotten.

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN: BJARNE NIELSEN HALD
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
TID: 2024-03-12 09:26:49 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _05e7d9c748a5ec7e913e83845d4c6981e1

NAMN: MATTIAS SEHLSTEDT
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
TID: 2024-03-12 14:49:49 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _08b8d12689885a585afeef102b8e353337

NAMN: BJÖRN HELLQUIST
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
TID: 2024-03-13 10:02:32 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _05553d32252b568314024da10a57ea1dae

NAMN: ANN-SOFIE BIRGITTA KARLSSON
TITEL, ORGANISATION: Lekmannarevisor, Norrtåg AB
TID: 2024-03-18 12:23:10 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP: Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID: _076a723c3260fc2e894c34f11e3afee5a9

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2024-03-18 12:23:15 +01:00
Ref: 118628SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)

Till årsstämman för Norrtåg AB
(organisationsnummer 556758-3496)

Granskningsrapport år 2023

Vi, av fullmäktige i regionerna Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland Härjedalen, har granskat verksamheten i Norrtåg AB.

Styrelse ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisor har i uppdrag att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och fullmäktiges revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning. Styrelsen bedömer att verksamheten genomfördes i enlighet med de kommunala ändamålet och befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att bolagets interna kontroll i huvudsak var tillräcklig.

Granskningsrapporten är digitalt signerad.

Mattias Sehlstedt
Lekmannarevisor

Bjarne Hald
Lekmannarevisor

Björn Hellqvist
Lekmannarevisor

Ann-Sofie Karlsson
Lekmannarevisor

Vi återoppar bifogad rapport: *Grundläggande granskning år 2023 av Norrtåg AB*, revisionskontoret Region Västerbotten.

Grundläggande granskning år 2023

Norrtåg AB

Foto: Magnus Ström

Februari 2024
Richard Norberg
Revisionsdirektör
Region Västerbotten

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Rekommendationer till styrelsen	3
2. Bakgrund	4
Lekmannarevisorernas uppdrag	5
Iakttagelser i 2022 års granskning	6
Syfte och revisionsfrågor i 2023 års granskning	7
Revisionskriterier	7
Metod	8
3. Bolagets uppdrag och mål	8
Ägarnas uppdrag till bolaget	8
Ägarnas krav på rapportering	8
Styrelsens arbetsordning	9
Styrelsens verksamhetsplan	10
4. Granskningens resultat	12
Styrelsens styrdokument	12
Styrelsens löpande kontroll	12
Styrelsens interna kontroll	14
Styrelsens årsredovisning	15
5. Uppföljning av rekommendationer	18
6. Svar på revisionsfrågor	19
Rekommendationer till styrelsen	20

1. Sammanfattande analys

Tågtrafiken har återhämtat sig i jämförelse med pandemiåren. Störningar på trafiken medförde att biljettintäkterna varierade under året och inte nådde förväntad prognos. Bolagets styrelse bedömer att problem med Trafikverkets nya planeringssystem (MPK) bidrog till störningar och minskad biljettförsäljning. Regionernas kostnader för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor vilket var 4 miljoner kronor lägre än inbetalt av regionerna. Dessa 4 miljoner kronor bokades upp som skuld till ägarna. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2023 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Vi bedömer att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll år 2023. Styrelsen har beslutat om väsentliga styrdokument. Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen löpande under året fick rapporter om verksamheten och beslutade om åtgärder. I granskningen har vi dock noterat att arbetet med internkontrollplanen behöver utvecklas. Positivt är att brister vi tidigare uppmärksammat i bolagets hantering av allmänna handlingar till stor del är åtgärdade. Bristerna i det fysiska skyddet av bolagets arkivlokal kommer enligt uppgift bli åtgärdade i samband med att bolaget ska byta lokaler under år 2024.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

2. Bakgrund

Enligt bolagsordningen ska Norrtåg AB bedriva persontrafik med tåg på dagtid för kollektivtrafikmyndigheterna i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland.

Norrtåg AB är upphandlare och beställare av trafiken. Upphandlade trafikföretag genomför järnvägstrafiken. För perioden 2015 – 2025 har Norrtåg AB avtal med Vy Tåg AB. Norrtåg AB tillhandahåller tåg och verkstad för service av tågen. Mellan Norrtåg AB och upphandlat trafikföretag finns en gränsdragningslista som reglerar ansvarsförhållandena mellan bolagen. Delar av underhållet av tågen utför Euromaint AB på uppdrag av Vy Tåg AB. Verkstaden som ligger i Umeå hyr Norrtåg AB från Umeå kommun.

Norrtåg AB äger inte tågen. Tågen hyr Norrtåg från AB Transito som är specialist på fordonsupphandlingar och förvaltning av fordonen. Transito ägs av Sveriges regioner och kollektivtrafikmyndigheter. Transitios uppdrag är att förse sina ägare med tåg. AB Transito ansvarar också för det tunga underhållet av tågen. Regionerna lämnar borgen för de lån som AB Transito behöver ta för att köpa in tågen.

Norrtågs styrelse har 8 ordinarie ledamöter och 4 ersättare. I styrelsen sitter politiker. Bolaget har sitt säte i Umeå. I Umeå finns också bolagets kontor.

Bolagets ägare

Norrtåg AB har fyra ägare som äger 25 procent var:

- Kommunalförbundet Norrbottens läns kollektivtrafikmyndighet.
- Region Västerbotten.
- Region Jämtland Härjedalen.
- Kommunalförbundet Kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län. Pågår arbete i syfte att föra över ägandet till Region Västernorrland.

I ägardirektivet kan man läsa att upphandlingar av trafiken ska genomföras i samverkan med bolagets ägare.

Regionerna och staten delfinansierar

Delar av verksamheten finansieras med hjälp av biljettintäkter. Verksamhet finansieras också av regionerna i de fyra nordligaste länen och av staten. År 2023 uppgick den statliga medfinansieringen till 94 miljoner kronor. Regionernas finansiering för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor, vilket var 4 miljoner kronor lägre än vad regionerna hade betalt till Norrtåg AB. Bolaget ska ha ett noll-resultat och överskottet på 4 miljoner kronor bokades i årsbokslutet upp som en skuld till ägarna. Bolaget är inte vinstdrivande.

Tilläggsavtal med anledning av pandemin

För perioden 2015 – 2025 hade Norrtåg AB upphandlat trafiken med tjänstekoncession. Tjänstekoncessionen innebar att trafikföretaget Vy Tåg AB fick behålla intäkterna från biljettförsäljning för resorna. År 2020 och 2021 minskade resandet kraftigt på grund av pandemin. För Vy Tåg AB innebar det att intäkterna från biljettförsäljningen också minskade kraftigt. I december 2021 begärde Vy Tåg AB att avtalet med Norrtåg AB skulle omförhandlas.

Efter dialog med företrädare för regionerna och bolagets ägare förhandlade Norrtåg AB fram ett tilläggsavtal med Vy Tåg AB. I tilläggsavtalet ersattes tjänstekoncession med ett så kallat produktionsavtal. Ändringen innebär att Vy Tåg AB under resterande del av avtalsperioden får få en fast ersättning för att utföra trafikupdraget och att biljettintäkterna går till Norrtåg AB.

Översyn av former för beslut om biljettpriser

Tilläggsavtalet som Norrtåg AB tecknade med Vy Tåg AB innebar att Norrtåg AB övertog hanteringen av beslut om biljettpriser från Vy Tåg AB. Den prissättning som Norrtåg AB tillämpar utgår från samma modell som Vy Tåg AB använde. Det är en "dynamisk" prissättning som premierar resenärer som bokar tidigt och väljer avgångar när färre reser. På motsvarande sätt ökar biljettpriserna när efterfrågan är hög och resenärer köper biljetter med kort framförhållning.

Hösten 2022 uppmärksammade lekmannarevisorerna att formerna för beslut om biljettpriser inte harmoniserade med bestämmelserna i kommunallagen. Enligt kommunallagen ska fullmäktige besluta om taxor och avgifter (KL 5 kap. 1§). Inte heller det konsortialavtal som bolagets ägare har beslutat om för Norrtåg AB harmoniserar med kommunallagen. I konsortialavtalet har bolagets ägare beslutat att bolagets styrelse, och inte fullmäktige, ska besluta om principerna för taxorna.

För att uppfylla konsortialavtalet beslutade styrelsen den 11 november 2022, § 953, om ett styrdokument med principer för beslut om biljettpriser (*Priser och produkter i Norrtågstrafiken 2022 – 2025*). Med anledning av lekmannarevisorernas påpekande, om att hanteringen inte harmoniserade med kommunallagen, beslutade styrelsen att tillsätta en utredning om hur biljettpriser skulle beslutas. Enligt protokollet från styrelsens sammanträde i november 2022 ska utredningen bli klar så att en ny prisstrategi kan tillämpas från och med december 2025. I 2022 års granskning konstaterade lekmannarevisorerna att frågan om hur biljettpriser skulle beslutas var principiell. Lekmannarevisorerna rekommenderade styrelsen att genomföra utredningen i dialog med bolagets ägare och finansiärer. I ett yttrande den 22 augusti 2023 framförde styrelsen att den delade revisorernas bedömning och att utredningen skulle göras i nära dialog med bolagets ägare och finansiärer. Tidplanen för utredningen skulle dock påverkas av ägarnas och finansiärernas arbete med att se över konsortialavtalet. Styrelsen uppgav att den inte hade rådighet över tidplanen för detta arbete.

Lekmannarevisorernas uppdrag

Lekmannarevisorernas uppdrag regleras i kommunallagen och aktiebolagslagen. Lekmannarevisorn granskar bolagets styrelse och VD. Lekmannarevisorerna ska granska och pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorerna ska också granska om den interna kontrollen är tillräcklig. Prövningen av verksamhetens ändamålsenlighet och om ekonomin är tillfredsställande utgår från ägarnas och ytterst fullmäktiges, direktiv och beslut för bolaget.

I ägardirektivet har ägarna beslutat att lekmannarevisorerna i sin årliga granskningsrapport särskilt ska bedöma om bolaget verksamheten är genomförd i enlighet med bolagsordningen och ägarnas direktiv. Lekmannarevisorerna ska också bedöma om verksamheten är genomförd i enlighet med de kommunala

befogenheterna. Lekmannarevisorerna ska skyndsamt meddela ägarna om bolaget inte genomför verksamheten i enlighet med bolagsordningen och ägardirektiven.

Norrtåg AB har fyra lekmannarevisorer som utses av respektive fullmäktige i de fyra nordligaste regionerna. Enligt kommunallagen ska lekmannarevisorerna ta hjälp av sakkunnigt stöd (12 kap. 8 §). Lekmannarevisorerna bestämmer själv omfattningen på det sakkunniga stödet. För år 2023 har lekmannarevisorerna anlitat Richard Norberg på Region Västerbottens revisionskontor som sakkunnigt stöd. Clara Wiklund på revisionskontoret har bistått i granskningen av allmänna handlingar.

Efter avslutad granskning ska lekmannarevisorerna överlämna sin årliga granskningsrapport till regionernas revisorer. Lekmannarevisorerna ska också överlämna sin rapport till bolagets bolagsstämma. Lekmannarevisorernas granskning är en del av den samordnade revisionen av respektive region. Det innebär att revisorerna i regionerna ska bifoga granskningsrapporter och revisionsberättelser från de kommunala bolagen till sina revisionsberättelser för regionerna. Med stöd av den samordnade revisionen ska respektive regionfullmäktige ta ställning till instruktioner för sina ombud inför de kommunala bolagens årsstämmor.

Auktoriserade revisorns uppdrag

Kommunala bolag ska också granskas av en auktoriserad revisor. Den auktoriserade revisorn väljs av bolagsstämman och har i uppdrag att granska bokföring, årsredovisning, intern kontroll samt styrelsens och VD:s förvaltning. Bolagets auktoriserade revisor skriver en revisionsberättelse som överlämnas till bolagsstämman. Den auktoriserade revisorn ska också överlämna sin revisionsberättelse till revisorerna i respektive region. Lekmannarevisorn och bolagets auktoriserade revisor är två separata bolagsorgan med olika uppdrag. Uppdragen syftar till att ge ägaren ett så brett underlag som möjligt i sin bedömning i ansvarsfrågan avseende styrning, verksamhet och räkenskaper. Uppdragen är delvis överlappande när det gäller granskning av den interna kontrollen.

Iakttagelser i 2022 års granskning

Av granskningen framgår att bolagets styrelse och VD under året agerade för att hantera de negativa effekterna av pandemin. Lekmannarevisorerna bedömde att bolagets verksamhet genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Lekmannarevisorerna bedömde att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll.

Med hjälp av protokollen gick det att se att styrelsen löpande under året fick rapporter om verksamheten och beslutade om åtgärder. Styrelsen beslutade dock först i november 2022 om sin verksamhetsplan och internkontrollplan för år 2022 vilken är en brist. Bolagets VD uppgav att arbetet med produktionsavtalet och osäkra förutsättningar hade bidragit till förseningen. I granskningen noterades också att arbetet med målstyrningen och internkontrollplanen behövde utvecklas. Positivt var att flertalet av de brister som uppmärksammades i 2021 års granskning i hanteringen av allmänna handlingar var åtgärdade. Det återstod dock för styrelsen att säkerställa att bolagets arkiv uppfyllde kraven på fysiskt skydd och blev anpassat för elektronisk långtidsförvaring.

Som framgått uppmärksammade granskningen också att formerna för beslut om biljettpriser för Norrtåg AB inte harmoniserade med bestämmelserna i kommunallagen.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla målstyrningen. Av verksamhetsplanen bör det för samtliga mål tydligt framgå vilka resultat som krävs för att mål ska vara uppfyllda. Även uppföljningen av vissa mål behöver utvecklas.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.
- Utredningen om hur biljetter ska beslutas bör göras i dialog med ägare och finansärer.
- Säkerställ att bolagets arkiv uppfyller krav på fysiskt skydd och är anpassat för elektronisk långtidsbevaring.

I sitt yttrande över granskningen instämde styrelsen med lekmannarevisorerna om iakttagelserna i 2022 års granskning. Styrelsen redovisade vilka åtgärder som hade vidtagits eller skulle vidtas för att åtgärda bristerna. I avsnitt 5, *Uppföljning av rekommendationer* har vi sammanställt våra kommentarer om de vidtagna åtgärderna.

Syfte och revisionsfrågor i 2023 års granskning

Granskningens syfte är att ge underlag för lekmannarevisorernas bedömningar i den årliga granskningsrapporten. Granskningen är översiktlig med inriktning mot bolagets resultat för år 2023 och styrelsens system för styrning och kontroll. För granskningen har vi formulerat följande övergripande revisionsfrågor:

- Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?
- Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer som lekmannarevisorerna lämnade för 2022 års granskning?

Med utgångspunkt av en riskanalys har lekmannarevisorerna beslutat att särskild uppmärksamhet i granskningen ska riktas till risker förknippade med:

- Konsekvenser av tilläggsavtalet och den ekonomiska risken för uteblivna biljettintäkter.
- Arbetet med nytt nationellt system för biljettdistribution.
- Arbetet med att rekrytera ny VD.

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgör de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier för denna granskning är:

- Kommunallagen, 2, 5 och 10 kap.
- Aktiebolagslagen, 8 kap.
- Årsredovisningslagen, 6 kap.

- Bolagsordning
- Ägardirektiv

Metod

Granskningen är genomförd med hjälp av dokumentationsstudier av styrelsens styrande och redovisande dokument samt av styrelsens protokoll. Avstämningar är genomförda med bolagets VD och controller. Som ett led i kvalitetssäkringen har bolagets VD och controller också getts möjlighet att lämna synpunkter på utkast till denna granskningsrapport.

Lekmannarevisorerna har genomfört träffar och studiebesök i syfte att få information om bolagets verksamhet och resultat samt styrelsens arbete med att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll. I juni 2023 genomförde lekmannarevisorerna en träff med bolagets VD och controller och studiebesök på verkstaden i Umeå. I november 2023 träffade lekmannarevisorerna bolagets VD och styrelsens ordförande. I februari 2024 träffade lekmannarevisorerna hela styrelsen.

3. Bolagets uppdrag och mål

Ägarnas uppdrag till bolaget

Bolaget ska på uppdrag av kollektivtrafikmyndigheterna i de fyra nordligaste länen upphandla och beställa persontrafik på tåg på dagtid i respektive län (regionalt), mellan länen och angränsande län (interregionalt) i överenskommelse med Trafikverket. I direktiven från ägarna kan man bland annat läsa att bolaget ska:

- Ska samverka med ägarna i arbetet med att planera, samordna och upphandla persontrafik på tåg som har hög kundtillfredsställelse.
- Erbjuder rationell och effektiv persontrafik med tåg.
- För regionens invånare erbjuder attraktiv persontrafik med tåg med hög tillgänglighet och standard. Norrtåg AB ska erbjuda regelbundna resor mellan de orter som de regionalpolitiska programmen pekar ut är viktiga att tillgodose.
- I dialog med ägarna samordna trafikutbudet med den övriga interregionala trafiken.
- Utveckla väl fungerande samarbete med ägarna och trafikentreprenörer och bidra till att kompetensen hos dessa tas tillvara.
- Eftersträva upphandlingar med incitament för trafikföretagen.

Ägarnas krav på rapportering

Bolaget ska lämna följande handlingar till ägarna:

- Kvartalsrapporter med prognoser för resultat för helåret.
- Årsredovisning. Förvaltningsberättelse ska utöver kraven i aktiebolagslagen innehålla en redovisning av hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna som anges i bolagsordningen. Redovisningen ska vara utformad så att den

kan utgöra grund för regionstyrelsernas uppsiktsplikt enligt kommunallagen och lekmannarevisorernas granskning.

- Årlig redovisning av resandeutveckling och uppföljning av trafik tecknad med Trafikverket om "Norrtågsförsöket".

Vår kommentar

Vi har i granskningar tidigare år uppmärksammat att ägarna bör se över bolagsordning, ägardirektivet och konsortialavtal.

- Av bolagsordningen framgår inte vilka kommunala befogenheter som utgör ram för bolagets verksamhet vilket är ett krav enligt kommunallagen (10 kap. 3§).
- Förändring av ägande år 2020 i Norrtåg AB är inte uppdaterat i ägardirektiv och konsortialavtal. År 2020 övertog Region Västerbotten aktierna i Norrtåg AB som ägdes av Länsstrafiken i Västerbotten AB. I ägardirektivet och konsortialavtalet är det heller inte uppdaterat att Region Västerbotten och Region Västernorrland inte längre är landsting.
- Finns en konflikt i konsortialavtalet i förhållande till kommunallagen om vem som ska besluta om taxor (biljettpriser). Enligt kommunallagen ska fullmäktige besluta om taxor och avgifter (KL 5 kap. 1§). Enligt konsortialavtalet (Punkt 6 C) ska styrelsen besluta om "principer för taxersättning".
- I ägardirektiven är kraven på bolagets styrning och rapportering begränsad. Inte heller vid bolagsstämman i juni 2023 riktade ägarna några specifika krav på bolaget.

Det är positivt att företrädare för ägare under ledning av Region Västerbotten under år 2023 påbörjade ett arbete med att se över ägarnas styrdokument. I styrelsens protokoll från i november 2023 (§ 1054) kan man läsa att arbetet med att se över styrdokumentet var samordnat i en tjänstepersonsgrupp bestående av företrädare för samtliga ägare och finansärer samt bolagets VD.

Styrelsens arbetsordning

Styrelsen har beslutat att det är styrelsen som ska besluta om sådant som är strategiskt (mål, väsentliga policier och andra strategiska planer). Styrelsen ska bland annat besluta om årliga målsättningar för verksamheten. Av arbetsordningen framgår att styrelsen ska besluta om bland annat följande styrdokument:

- Affärsplan eller marknadsplan
- Policier
- Styrelsens arbetsordning
- VD-instruktion
- Sammanträdesplan
- Budget
- Bokslutsdispositioner
- Delårsrapport
- Årsredovisning
- Upphandlingar av trafikavtal
- Investeringar i fastigheter
- Anställning av VD

Styrelsen ska enligt arbetsordningen se till att strategiska dokument är uppdaterade och följs.

Bolagets VD ska löpande hålla styrelsen informerad om viktiga händelser, utvecklingen av bolagets resultat, ställning, likviditet med mera. Rapporteringen ska vara utformad på sådant sätt att styrelsen kan göra välgrundade bedömningar. Enligt arbetsordningen ska VD vid styrelsemöten rapportera om:

- Trafik
- Ekonomi
- Teknik och infrastruktur
- Kommunikation och varumärke
- Allmän aktuell information

Styrelsen ska se till att det finns en skriftlig utvärdering av om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Styrelsen har också beslutat om en sammanträdesplan som visar när styrelsen under året ska besluta om styrdokument och få rapporter med mera.

Styrelsens verksamhetsplan

Verksamhetsplanen inleds med att återge den affärsidé som styrelsen beslutat om:

”Norrståg AB skall vara en viktig faktor för Norrlands regionala utveckling. Norrståg ska, på affärsmässiga grunder, erbjuda samhällsekonomiskt effektiva, attraktiva och långsiktigt hållbara resmöjligheter för de som bor i, verkar i eller besöker regionen.”

I verksamhetsplanen uppger styrelsen att bolaget har som vision att bilda ett väl sammanhållet och attraktivt trafiksystem tillsammans med den övriga kollektivtrafiken. I verksamhetsplanen kan man läsa att planeringen utgick från följande strategiska verksamhetsområden:

- **Trafik och kvalitet.** Knyt ihop förbindelser i länet, övriga Sverige och internationellt. Invånarna ska snabbt kunna ta sig till arbete, skola och fritidsaktiviteter. Med hjälp av fakta och samverkan med andra aktörer ska bolaget verka för att skapa underlag för hur trafikutbudet ska utformas i framtiden.
- **Resenär och marknad.** Norrståg ska vara ett attraktivt val i förhållande till bilen, andra tågbolag och övrig kollektivtrafik. Bolaget ska arbeta aktivt med att utveckla utbud, service och priser. Biljettsystem, hemsidor och applikationer ska vara enkla och tillgängliga och möta framtida digitala lösningar. Möjligheter att uppnå bolagets affärsidé och vision påverkas av hur varumärket Norrståg uppfattas. Norrståg AB ska leda arbetet med att utveckla varumärket.
- **Fordon och depå.** Bolaget ska tillhandahålla fungerande fordon och fordonsdepåer till operatören. Norrståg AB ska verka för optimalt underhåll av fordonen. Bolaget ska upprätthålla fordonens värde och utveckla deras funktionalitet och prestanda över tid. Fordonen ska ha hög tillgänglighet och hög grad av nyttjande. Norrståg AB ska följa upp hur operatören genomför underhåll. Bolaget ska också säkerställa tillräcklig depåkapacitet. Resenärerna ska uppleva att fordonen är bekväma att pendla i till arbete och studier. Även under resorna på tågen ska resenärerna kunna uppleva som användbara stunder.

- **Finansiering, styrning och ekonomi.** Bolagets viktigaste miljöarbete är att få så många som möjligt att åka tåg i stället för bil eller flyg. Genom att erbjuda hög grad av punktlighet och regularitet minskar även behovet av ersättningstrafik med buss och taxi vilket också bidrar till ett miljövänligt resande. Norrtågs erbjudanden till resenärerna ska vara konkurrenskraftiga och leda till ökade marknadsandelar och minskat behov av regional medfinansiering. Ett led i detta är ett väl fungerande biljettsystem. För att vara konkurrenskraftiga ska bolaget eftersträva att göra saker smartare och mer effektivt. Även uppföljning av trafikavtal är viktig för att upptäcka brister och garantera att trafiken genomförs på ett tillfredställande sätt.

För respektive verksamhetsområde beslutade styrelsen om särskilda fokusområden. För varje verksamhetsområde beskriver styrelsen aktiviteter som bolaget ska prioritera de två närmaste åren. I en bilaga till verksamhetsplanen finns också en SWOT-analys med bedömningar om styrkor, svagheter, möjligheter och hot. I tabellen nedan återger vi de mål som styrelsen beslutade om för år 2023.

Målområde	År 2023
Trafik och kvalitet	
Regularitet ¹	95%
Punktlighet ¹	95%
Resenär och marknad	
NKI (Nöjda resenärer. Helhetsintryck)	95%
Beläggningsgrad	40% ²
Resandeutveckling	95% ³
Känner till varumärket	98%
Känner för varumärket	72%
Positivt inställda till varumärket	55%
Fordon och depå	
Stoppande skador ska avhjälpas så att fordon kan ta i trafik inom två dagar	Nivåer enligt avtal
Månadsvis uppföljning av äldre skador. Antal öppna skador rapporterade i Ford äldre än 30 dagar får vid avstämningsspunkt inte vara högre än avtalade gränsvärden.	Nivå enligt avtal
Eftersläpande underhåll ska inte förekomma på fordon	Nivå enligt avtal
Finansiering och ekonomi	
Intäkter från biljettförsäljning	+10% i jämförelse med 2022
God ekonomisk hushållning	Biljettintäkter/trafikkostnad

1. Målsättning utifrån trafikpåverkande händelser som operatören styr över.

2. Motsvarar nivå år 2019.

3. Av resandet år 2019.

Vår kommentar

Vi bedömer att verksamhetsplanen i huvudsak är genomarbetad med tydlig struktur. I verksamhetsplanen har styrelsen brutit ned den övergripande affärsidén och

visionen i verksamhetsområden, fokusområden och aktiviteter. Positivt är också att det i verksamhetsplanen fanns en SWOT-analys med bedömningar av styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Negativt är att det är svårt att bedöma om några av styrelsens mål är mätbara. Det gäller målen för området "Fordon och depå" där målen uppges vara att uppnå nivåer "enligt avtal". Av verksamhetsplanen framgår inte vilka nivåer som ska uppnås. Även för målet för god ekonomisk hushållning saknades uppgifter om målvärde i verksamhetsplanen. I 2022 års granskning rekommenderade vi att styrelsen skulle se till att alla mål var mätbara. Det är positivt att styrelsen i yttrandet över granskningen uppgav att styrelsen skulle besluta om nya mål för år 2024.

4. Granskningens resultat

Styrelsens styrdokument

Av tabellen nedan framgår att styrelsen hade beslutat om grundläggande styrdokument för år 2023.

Styrdokument	Beslut	Vår kommentar
Affärsplan	Ja	Framgår av verksamhetsplan
Arbetsordning	Ja	2023-05-25, §1015
Instruktion till VD	Ja	Framgår av styrelsens arbetsordning.
Verksamhetsplan för år 2023	Ja	2022-11-11, §954.
Mätbara mål	Delvis	
Budget år 2023	Ja	2022-04-07, §976. 2023-02-01, §976 (Revidering)
Internkontrollplan för år 2023	Ja	2022-11-11, § 954.
Attestordning	Ja	2019-12-11, §730 2023-12-21, §1069
Delegationsordning eller motsvarande	Ja	Framgår av arbetsordning och regler för attestering
Dokumenthanteringsplan	Ja	2014-12-18, §477. Reviderad av VD 2021-09-21. Den 2 mars 2023 fick styrelsen information om att VD den 30 januari 2023 hade godkänt en reviderad dokumenthanteringsplan.

För bolaget finns också en rad andra styrdokument som exempelvis:

- Upphandlingspolicy
- Placeringspolicy
- Riktlinjer för representation
- Kommunikationsplan
- Riktlinjer för reklam och marknadsföring
- Integritetspolicy

Styrelsens löpande kontroll

År 2023 hade bolagets styrelse 12 protokollförda sammanträden. Styrelsen genomförde också strategidagar och styrelseutbildning. En genomgång av protokollen

visar att styrelsens under året fick information om bolagets verksamhet med hjälp av ekonomiska rapporter, rapporter om trafik, VD-rapporter med mera. I stor utsträckning kan man följa styrelsens arbete med hjälp av protokollen och bifogade underlag. Protokoll, styrande dokument, uppföljningsrapporter med mera finns samlade i en digital plattform som styrelsens ledamöter har tillgång till. Nedan redogör vi kort för områden som lekmannarevisorerna beslutat skulle få särskild uppmärksamhet i 2023 års granskning:

- **Konsekvenser av tilläggsavtalet.** Besluten om tilläggsavtal och tilläggsbudget innebär att biljettintäkterna under resterande del av avtalsperioden går till Norrtåg AB och att Vy Tåg AB får en fast ersättning för att utföra trafikuppdraget. Norrtåg AB får genom ändringen en större risk kopplad till resevärdarnas vilja att åka tåg och köpa tågbiljetter. Även störningar på trafiken innebär risker för bolaget. Det kan handla om störningar på banan (banarbeten, väderförhållanden med mera) men det kan också handla om tekniska problem med fordonen. Om trafiken inte kan genomföras som planerat minskar Norrtågs intäkter. Tilläggsavtalet medför ökade incitament för Norrtåg AB att kontrollera att operatören har beredskap att hantera störningar och sköta åtaganden för servicen och underhåll av fordonen. En genomgång av protokoll från styrelsens sammanträden visar att styrelsen var aktiv och löpande under år 2023 fick rapporter om trafik, resande, ekonomi och fordonens tekniska status. Vi bedömer att rapporteringen håller tillräcklig kvalitet. För att säkerställa biljettintäkter har bolaget arbetat aktivt med olika typer av marknadsfrågor. Tillsammans med operatören har bolaget arbetat med biljett- och reseerbjudanden, genomfört marknadsundersökningar och kampanjer. Bolaget har även förstärkt den egna organisationen och rekryterat bland annat en fordonscontroller och en extra ekonom. Under år 2023 låg trafiken på prognostiserade nivåer. Jämfört med år 2022 ökade resandet med 6 procent. Trots ökat resande hade bolaget lägre biljettintäkter än budgeterat. Av rapporteringen framgår att problem med infrastrukturen, väderförhållanden och Trafikverkets planeringsverktyg bidrog till störningar på trafiken och minskade intäkter. Enligt rapporteringen bidrog också en allvarlig olycka i oktober 2023 till reducerad trafik och minskade intäkter.
- **Nytt system för biljettdistribution.** Enligt trafikavtalet ska operatören Vy AB tillhandahålla ett biljettsystem för Norrtågstrafiken. Det nuvarande systemet (SilverRail), som är ett rikstäckande system, upphör under år 2024. Under hösten 2023 har det pågått ett arbete med att införa ett nytt system som Vy Tåg AB har upphandlat. Detta arbete har pågått parallellt med ett arbete under ledning av Samtrafiken i Sverige AB med att införa ett nytt nationellt system för biljettdistribution. Samtrafiken är ett branschorgan med uppgift att koordinera trafikinformation, etablera biljettstandarder och ge ägare och andra organisationer möjlighet att sälja egna och andra bolags resor. Samtrafiken ägs av de regionala kollektivtrafikmyndigheterna och merparten av de kommersiella trafikoperatörerna. En genomgång av protokoll visar att styrelsen löpande har fått information om det pågående arbetet med att införa det nya biljettsystemet. Av informationen framgår att det nya biljettsystemet ska införas våren 2024.

- **Rekrytering av VD.** I mars 2023 meddelade bolagets tidigare VD att hon hade för avsikt att sluta som VD. En genomgång av protokoll visar att styrelsen tog beslut om att bilda en rekryteringsgrupp och anlita ett rekryteringsföretag som stöd för rekryteringen. Av protokollen framgår att styrelsen löpande fick rapporter om processen för rekryteringen. I enlighet med förslag från rekryteringsgruppen godkände styrelsen i juni 2023 anställning av ny VD från den 1 augusti 2023. Styrelsen gav i uppdrag till styrelsens ordförande att teckna anställningsavtal. Vid överläggningen i augusti 2023 fick styrelsen återrapport om anställningsavtalet.

Vår kommentar

Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen löpande hade kontroll över verksamheten.

Styrelsens interna kontroll

Kort om intern kontroll

Arbetet med en styrelsens interkontrollplan bör utgå från en riskanalys av styrelsens ordinarie styrning och kontroll av verksamheten. I riskanalysen ska styrelsen bedöma om det finns behov av extra kontroller. I internkontrollplanen ska styrelsen specificera vilka extra kontroller som behövs för att hantera risker som inte blir tillräckligt hanterade i den ordinarie styrningen och kontrollen. Kontrollerna i internkontrollplanen ska metodmässigt vara avgränsade så att det tydligt framgår hur kontrollerna ska genomföras och återrapporeras. Kravet på denna tydlighet är hög eftersom internkontrollplanen är styrelsens verktyg för kontroll. Det är viktigt att ledamöterna i styrelsen har tillräcklig information om hur kontrollerna planeras bli genomförda.

Det är också viktigt att uppföljningen är tydlig så att ledamöterna kan värdera resultatet av genomförda kontroller. Med hjälp av uppföljningen ska styrelsen bedöma om det finns behov av korrigerande åtgärder för att rätta till eventuella brister och om det finns behov av att genomföra ändringar i den ordinarie styrningen och kontrollen.

Tillbakablick på styrelsens interna kontroll

Av granskningar de senaste åren har det framgått att bolaget haft ett väl utvecklat ordinarie system för att följa upp och kontrollera verksamheten. Med hjälp av styrelsens protokoll och uppföljningsrapporter har granskningar identifierat att styrelsen har haft god kontroll över verksamheten.

Av granskningarna har det dock framkommit att styrelsens internkontrollplaner mer liknat sammanställningar av aktiviteter som görs i den ordinarie uppföljningen och kontrollen än internkontrollplaner. Styrelsens internkontrollplaner har inte varit planer för extra kontroller som planerats med utgångspunkt av riskanalyser av den ordinarie uppföljningen och kontrollen. Kontrollerna i internkontrollplanerna har inte heller varit tillräckligt avgränsade och metodmässigt beskrivna så att det tydligt framgått hur kontrollerna skulle genomföras och återrapporeras. Även uppföljningen har varit för översiktlig. Med hjälp av uppföljning har det varit svårt att bedöma på vilket sätt och i vilken grad kontroller varit genomförda. Det har också varit svårt att få en bild av kontrollernas resultat.

Även i arbetet med att granska den interna kontrollen för år 2022 framförde vi att styrelsens internkontrollplan mer liknade en sammanställning av aktiviteter som gjordes i den ordinarie uppföljningen och kontrollen och inte om en internkontrollplan. Flera av kontrollerna i internkontrollplan var dessutom inte tillräcklig avgränsade och metodmässigt beskrivna så att det tydligt framgick hur kontrollerna skulle genomföras och återrapporteras. Även uppföljningen var översiktlig. Med hjälp av uppföljning var det svårt att bedöma på vilket sätt och i vilken grad kontroller var genomförda.

I yttrandet över 2022 års granskning uppgav styrelsen att den delade vår bedömning om att internkontrollplanen behövde utvecklas. Ett utvecklingsarbete hade påbörjats enligt styrelsen. Styrelsen uppgav att utvecklingsarbetet skulle vara klart inför styrelsens beslut om internkontrollplanen för år 2024.

Styrelsens internkontrollplan år 2023

Den internkontrollplan som styrelsen beslutade om i november 2022 (§954) gällde för både år 2022 och år 2023. Planen utgick från risker inom följande områden:

- Trafikbeställningar
- Trafikkvalitet
- Marknad och resande
- Fordon och depå
- Hantering av allmänna handlingar
- Finansiering, styrning och ekonomi

Sammanlagt värderades ett 15-tal risker. För var och en av riskerna finns översiktliga beskrivningar av planerade kontroller, vilka som var ansvarig för kontrollerna och tidplan för när kontrollerna skulle genomföras. Sammanlagt rör det sig om ett stort antal aktiviteter. Vi uppfattar att de aktiviteter som beskrivs i planen i huvudsak handlar om aktiviteter som görs i den ordinarie uppföljningen och kontrollen av verksamheten.

Den 17 november 2023 (§1054) följde styrelsen upp internkontrollplanen. I den skriftliga rapporten kommenterade styrelsen översiktligt statusen för de olika kontrollerna. Uppföljningsrapporten saknade en sammanfattande analys av hur den interna kontrollen hade fungerat. Enligt årsredovisningarna för år 2023 hade uppföljningen inte visat på brister som medförde att särskilda åtgärder behövde vidtas.

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsen har för ambition att utveckla arbetet med internkontrollplanen för år 2024. I 2024 års granskning kommer vi att följa upp resultatet av detta utvecklingsarbete. För år 2023 var arbetet med internkontrollplanen inte tillräckligt utvecklat. Vi noterar liknande brister som vi noterade i 2022 års granskning.

Styrelsens årsredovisning

Krav på årsredovisningen

Enligt årsredovisningslagen ska styrelsens förvaltningsberättelse innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av bolagets verksamhet, ställning och resultat. Styrelsen ska redogöra för händelser av väsentlig betydelse för företaget som inträffat under räkenskapsåret. Styrelsen ska enligt årsredovisningslagen också

redogöra för företagets förväntade framtida utveckling inklusive beskrivningar av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer.

Enligt ägardirektivet ska bolagets styrelse i sin förvaltningsberättelse utöver kraven i aktiebolagslagen redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna som anges i bolagsordningen. Redovisningen ska vara utformad så att den kan utgöra grund för regionstyrelsernas uppsiktsplikt enligt kommunallagen och lekmannarevisorernas granskning.

Styrelsens årsredovisning för år 2023

I förvaltningsberättelsen redovisar styrelsen väsentliga händelser som inträffat under året. Informationen handlar bland annat om arbetet med att ta fram Tågvision 2040 som är en inriktningsplan för tågtrafiken i de nordligaste länen de kommande 15 – 20 åren. Tågvisionen är också ett underlag för arbete med att ta fram en förstudie för anskaffning av de fordon som behövs för den planerade tågtrafiken. I förvaltningsberättelsen finns också redogörelser om händelser och resultat inom bolagets verksamhetsområden:

- Trafik och kvalitet
- Resenärlig och marknad
- Fordon och depå
- Finansiering, ekonomi och styrning

Av den ekonomiska redovisningen framgår att bolaget år 2023 hade intäkter på 505 miljoner kronor. Regionernas kostnader för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor vilket var 4 miljoner kronor lägre än inbetalt av ägarna. Dessa 4 miljoner kronor bokades upp som skuld till ägarna. Av redovisningen framgår också att den statliga finansieringen hade uppgått till 94 miljoner kronor.

I förvaltningsberättelsen bedömde styrelsen att bolagets verksamhet hade genomförts i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Vår protokollgranskning visar att styrelsen genomförde en sådan utvärdering den 8 februari 2024 (§XXX). Analysen gjordes utifrån:

- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Mål i verksamhetsplanen för år 2022
- Det kommunala ändamålet
- Grundprinciper för de kommunala befogenheterna

I förvaltningsberättelsen redovisade styrelsen också att den årliga uppföljningen av planen för internkontroll visat det inte fanns brister som innebar att bolaget behövde vidta några särskilda åtgärder.

Av tabellen på nästa sida framgår att bolaget inte uppnådde sina mål för år 2023.

Målområde	Mål	Redovisning i årsredovisning	Vår kommentar
Trafik och kvalitet			
Regularitet	95% ¹	89%	Inte uppfyllt
Punktlighet	95% ¹	84%	Inte uppfyllt
Resenär och marknad			
NKI (Nöjda resenärer. Helhetsintryck.	95%	91%	Inte uppfyllt
Beläggningsgrad	40% ²	35%	Inte uppfyllt
Resandeutveckling (pandemieffekt jan-mars 2022 är borträknad)	+5%	+6%	Uppfyllt ³
Känner till varumärket	98%	93%	Inte uppfyllt
Känner för eller ha åsikt om varumärket	72	63%	Inte uppfyllt
Positivt inställda till varumärket	55	54%	Inte uppfyllt
Fordon och depå			
Stoppande skador ska avhjälpas så att fordon kan ta i trafik inom två dagar	Nivåer enligt avtal	Brist på reservdelar medförde långa avställningstider	Vi kan inte bedöma resultat
Månadsvis uppföljning av äldre skador. Antal öppna skador rapporterade i Ford äldre än 30 dagar får vid avstämningspunkt inte vara högre än avtalade gränsvärden.	Nivå enligt avtal	Inom rimliga nivåer enligt avtal – Godkänt	Vi kan inte bedöma resultat
Eftersläpande underhåll ska inte förekomma på fordon	Nivå enligt avtal	Efterföljs - Godkänt	Vi kan inte bedöma resultat
Finansiering och ekonomi			
Intäkter från biljettförsäljning	+10% i jämförelse med år 2022	+6%	Inte uppfyllt
God ekonomisk hushållning	Biljettintäkt/trafikkostnad	Medfinansiering är lägre än budgeterat	Uppfyllt

1. Målsättning utifrån trafikpåverkande händelser som operatören styr över.

2. Motsvarar nivå år 2019.

3. Nytt målvärde i förhållande till verksamhetsplan. I verksamhetsplan var målvärdet 95 procent av resandet år 2019.

Styrelsen kommenterade resultaten för verksamhetsmålen . . .

Den 12 februari 2024 (samma dag som beslutet om årsredovisningen) följde styrelsen upp aktiviteterna i verksamhetsplanen med hjälp av en tabell. I tabellen finns översiktliga kommentarer för respektive aktivitet och med hjälp av färgmarkeringar finns information om aktiviteter var genomförda, pågick eller inte påbörjade. Av uppföljningen framgår . . .

Även vid sitt sammanträde den 17 november (§1054) genomförde styrelsen en översiktlig uppföljning av aktiviteter som var beslutade i verksamhetsplanen för år 2023. Med hjälp av verbal text och färgmarkeringar (grön, gul och röd) bedömde styrelsen i vilken grad aktiviteter var klara, pågick eller inte var påbörjade. Enligt uppföljningen var en huvuddel av aktiviteterna klara eller påbörjade. Ett fåtal aktiviteter var enligt styrelsen inte påbörjade i november 2023.

Vår kommentar

Vi bedömer att styrelsen i förvaltningsberättelsen redovisar väsentliga händelser under år 2023. Texterna är välskrivna och informations. Vi noterar att resultaten för flera av verksamhetsmålen är svaga. Det är positivt att styrelsen kommenterat avvikelser och gett VD i uppdrag att . . . Det är också positivt att styrelsen, i samband med beslutet om årsredovisningen, följda upp statusen på de aktiviteter som styrelsen hade beslutat om i verksamhetsplanen.

Kommenterad [RN1]: Dessa texter kan skrivas klart när jag kontrollerat den undertecknade årsredovisningen och justerade protokollet från styrelsens sammanträde den 12 februari 2024.

5. Uppföljning av rekommendationer

Av tabellen nedan framgår att styrelsen hade vidtagit åtgärder eller planerade att vidta åtgärder med anledning av rekommendationer som lekmannarevisorerna lämnade i 2022 års granskning. För år 2023 kvarstod dock några av de brister som vi uppmärksamade förra året.

Rekommendation	Bedömning	Vår kommentar
Utveckla målstyrningen. Av verksamhetsplanen bör det för samtliga mål tydligt framgå vilka resultat som krävs för att målska vara uppfyllda. Även uppföljningen av vissa mål behöver utvecklas.		I yttrandet över 2022 års granskning uppgav styrelsen att den skulle besluta om nya mål för år 2024. För år 2023 kvarstod några brister i målstyrningen.
Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.		I yttrandet över 2022 års granskning uppgav styrelsen att den delade lekmannarevisorernas bedömning om att internkontrollplanen behövde utvecklas. Styrelsen uppgav att ett utvecklingsarbete skulle vara klart inför styrelsens beslut om internkontrollplanen för år 2024. För år 2023 kvarstod brister i arbetet med internkontrollplanen.

Utredningen om hur biljetter ska beslutas bör göras i dialog med ägare och finansiärer.

Styrelsen har i yttrande över 2022 års granskning informerat att utredningen ska göras i nära samarbete med bolagets ägare och finansiärer. Enligt uppgift ska utredningen bli klar inför nya trafikavtalet som börjar gälla i slutet av år 2025.

Säkerställ att bolagets arkiv uppfyller krav på fysiskt skydd och är anpassat för elektronisk långtidsbevaring.

Av yttrandet över 2022 års granskning framgår att bolagets handlingsplan för att säkerställa att bolagets arkiv och dokumenthantering uppfyllde krav och regler till stora delar var genomförd. Det som återstod var att åtgärda bristerna i bolagets arkiv. Bristerna i det fysiska skyddet av bolagets arkivlokal kommer enligt uppgift bli åtgärdade i samband med att bolaget ska byta lokaler i oktober 2024. Handlingar som ska bevaras förbereder bolaget för att lämna över till arkiv hos Region Västerbotten.

6. Svar på revisionsfrågor

Vi bedömer att bolagets verksamhet år 2023 genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Vi bedömer att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning och uppföljning. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2023 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?		Styrelsen hade i hög grad beslutat om styrdokument.
Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?		Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen var aktiv och fick rapporter om verksamhet och ekonomi. Vi bedömer att styrelsen hade god löpande kontroll.
Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?		

Har styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2022 års granskning?

Åtgärder är vidtagna inför år 2024. För år 2023 kvarstod ännu några brister som vi uppmärksammade i 2022 års granskning.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

Umeå den XX februari 2024

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor
Revisionskontoret
Region Västerbotten

UTKAST

Grundläggande granskning år 2023

Norrtåg AB

Foto: Magnus Ström

Mars 2024
Richard Norberg
Revisionsdirektör
Region Västerbotten

Innehåll

1. Sammanfattande analys	3
Rekommendationer till styrelsen	3
2. Bakgrund	4
Lekmannarevisorernas uppdrag	5
Iakttagelser i 2022 års granskning	6
Syfte och revisionsfrågor i 2023 års granskning	7
Revisionskriterier	7
Metod	8
3. Bolagets uppdrag och mål	8
Ägarnas uppdrag till bolaget	8
Ägarnas krav på rapportering	8
Styrelsens arbetsordning	9
Styrelsens verksamhetsplan	10
4. Granskningens resultat	12
Styrelsens styrdokument	12
Styrelsens löpande kontroll	12
Styrelsens interna kontroll	14
Styrelsens årsredovisning	15
5. Uppföljning av rekommendationer	18
6. Svar på revisionsfrågor	19
Rekommendationer till styrelsen	20

1. Sammanfattande analys

Tågtrafiken har återhämtat sig i jämförelse med pandemiåren. Störningar på trafiken medförde dock att biljettintäkterna varierade under året och inte nådde förväntad prognos. Bolagets styrelse bedömer att problem med Trafikverkets nya planeringssystem (MPK) bidrog till störningarna och minskad biljettförsäljning. Regionernas kostnader för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor vilket var 4 miljoner kronor lägre än inbetalt av regionerna. Dessa 4 miljoner kronor bokades upp som skuld till ägarna. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2023 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Vi bedömer att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll år 2023. Styrelsen har beslutat om väsentliga styrdokument. Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen löpande under året fick rapporter om verksamheten och beslutade om åtgärder. I granskningen har vi dock noterat att arbetet med internkontrollplanen behöver utvecklas. Positivt är att brister vi tidigare uppmärksammat i bolagets hantering av allmänna handlingar till stor del är åtgärdade. Bristerna i det fysiska skyddet av bolagets arkivlokal kommer enligt uppgift bli åtgärdade i samband med att bolaget ska byta lokaler under år 2024.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

2. Bakgrund

Enligt bolagsordningen ska Norrtåg AB bedriva persontrafik med tåg på dagtid för kollektivtrafikmyndigheterna i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland.

Norrtåg AB är upphandlare och beställare av trafiken. Upphandlade trafikföretag genomför järnvägstrafiken. För perioden 2015 – 2025 har Norrtåg AB avtal med Vy Tåg AB. Norrtåg AB tillhandahåller tåg och verkstad för service av tågen. Mellan Norrtåg AB och upphandlat trafikföretag finns en gränsdragningslista som reglerar ansvarsförhållandena mellan bolagen. Delar av underhållet av tågen utför Euromaint AB på uppdrag av Vy Tåg AB. Verkstaden som ligger i Umeå hyr Norrtåg AB från Umeå kommun.

Norrtåg AB äger inte tågen. Tågen hyr Norrtåg från AB Transito som är specialist på fordonsupphandlingar och förvaltning av fordonen. Transito ägs av Sveriges regioner och kollektivtrafikmyndigheter. Transitios uppdrag är att förse sina ägare med tåg. AB Transito ansvarar också för det tunga underhållet av tågen. Regionerna lämnar borgen för de lån som AB Transito behöver ta för att köpa in tågen.

Norrtågs styrelse har 8 ordinarie ledamöter och 4 ersättare. I styrelsen sitter politiker. Bolaget har sitt säte i Umeå. I Umeå finns också bolagets kontor.

Bolagets ägare

Norrtåg AB har fyra ägare som äger 25 procent var:

- Kommunalförbundet Norrbottens läns kollektivtrafikmyndighet.
- Region Västerbotten.
- Region Jämtland Härjedalen.
- Kommunalförbundet Kollektivtrafikmyndigheten i Västernorrlands län. Pågår arbete i syfte att föra över ägandet till Region Västernorrland.

I ägardirektivet kan man läsa att upphandlingar av trafiken ska genomföras i samverkan med bolagets ägare.

Regionerna och staten delfinansierar

Delar av verksamheten finansieras med hjälp av biljettintäkter. Verksamhet finansieras också av regionerna i de fyra nordligaste länen och av staten. År 2023 uppgick den statliga medfinansieringen till 94 miljoner kronor. Regionernas finansiering för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor, vilket var 4 miljoner kronor lägre än vad regionerna hade betalt till Norrtåg AB. Bolaget ska ha ett noll-resultat och överskottet på 4 miljoner kronor bokades i årsbokslutet upp som en skuld till ägarna. Bolaget är inte vinstdrivande.

Tilläggsavtal med anledning av pandemin

För perioden 2015 – 2025 hade Norrtåg AB upphandlat trafiken med tjänstekoncession. Tjänstekoncessionen innebar att trafikföretaget Vy Tåg AB fick behålla intäkterna från biljettförsäljning för resorna. År 2020 och 2021 minskade resandet kraftigt på grund av pandemin. För Vy Tåg AB innebar det att intäkterna från biljettförsäljningen också minskade kraftigt. I december 2021 begärde Vy Tåg AB att avtalet med Norrtåg AB skulle omförhandlas.

Efter dialog med företrädare för regionerna och bolagets ägare förhandlade Norrtåg AB fram ett tilläggsavtal med Vy Tåg AB. I tilläggsavtalet ersattes tjänstekoncession med ett så kallat produktionsavtal. Ändringen innebär att Vy Tåg AB under resterande del av avtalsperioden får en fast ersättning för att utföra trafikuppgiften och att biljettintäkterna går till Norrtåg AB.

Översyn av former för beslut om biljettpriser

Tilläggsavtalet som Norrtåg AB tecknade med Vy Tåg AB innebar att Norrtåg AB övertog hanteringen av beslut om biljettpriser från Vy Tåg AB. Den prissättning som Norrtåg AB tillämpar utgår från samma modell som Vy Tåg AB använde. Det är en "dynamisk" prissättning som premierar resenärer som bokar tidigt och väljer avgångar när färre reser. På motsvarande sätt ökar biljettpriserna när efterfrågan är hög och resenärer köper biljetter med kort framförhållning.

Hösten 2022 uppmärksammade lekmannarevisorerna att formerna för beslut om biljettpriser inte harmoniserade med bestämmelserna i kommunallagen. Enligt kommunallagen ska fullmäktige besluta om taxor och avgifter (KL 5 kap. 1§). Inte heller det konsortialavtal som bolagets ägare har beslutat om för Norrtåg AB harmoniserar med kommunallagen. I konsortialavtalet har bolagets ägare beslutat att bolagets styrelse, och inte fullmäktige, ska besluta om principerna för taxorna.

För att uppfylla konsortialavtalet beslutade styrelsen den 11 november 2022, § 953, om ett styrdokument med principer för beslut om biljettpriser (*Priser och produkter i Norrtågstrafiken 2022 – 2025*). Med anledning av lekmannarevisorernas påpekande, om att hanteringen inte harmoniserade med kommunallagen, beslutade styrelsen att tillsätta en utredning om hur biljettpriser skulle beslutas. Enligt protokollet från styrelsens sammanträde i november 2022 ska utredningen bli klar så att en ny prisstrategi kan tillämpas från och med december 2025. I 2022 års granskning konstaterade lekmannarevisorerna att frågan om hur biljettpriser skulle beslutas var principiell. Lekmannarevisorerna rekommenderade styrelsen att genomföra utredningen i dialog med bolagets ägare och finansiärer. I ett yttrande den 22 augusti 2023 framförde styrelsen att den delade revisorernas bedömning och att utredningen skulle göras i nära dialog med bolagets ägare och finansiärer. Tidplanen för utredningen skulle dock påverkas av ägarnas och finansiärernas arbete med att se över konsortialavtalet. Styrelsen uppgav att den inte hade rådighet över tidplanen för detta arbete.

Lekmannarevisorernas uppdrag

Lekmannarevisorernas uppdrag regleras i kommunallagen och aktiebolagslagen. Lekmannarevisorn granskar bolagets styrelse och VD. Lekmannarevisorerna ska granska och pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorerna ska också granska om den interna kontrollen är tillräcklig. Prövningen av verksamhetens ändamålsenlighet och om ekonomin är tillfredsställande utgår från ägarnas och ytterst fullmäktiges, direktiv och beslut för bolaget.

I ägardirektivet har ägarna beslutat att lekmannarevisorerna i sin årliga granskningsrapport särskilt ska bedöma om bolaget verksamheten är genomförd i enlighet med bolagsordningen och ägarnas direktiv. Lekmannarevisorerna ska också bedöma om verksamheten är genomförd i enlighet med de kommunala

befogenheterna. Lekmannarevisorerna ska skyndsamt meddela ägarna om bolaget inte genomför verksamheten i enlighet med bolagsordningen och ägardirektiven.

Norrtåg AB har fyra lekmannarevisorer som utses av respektive fullmäktige i de fyra nordligaste regionerna. Enligt kommunallagen ska lekmannarevisorerna ta hjälp av sakkunnigt stöd (12 kap. 8 §). Lekmannarevisorerna bestämmer själv omfattningen på det sakkunniga stödet. För år 2023 har lekmannarevisorerna anlitat Richard Norberg på Region Västerbottens revisionskontor som sakkunnigt stöd. Clara Wiklund på revisionskontoret har bistått i granskningen av allmänna handlingar.

Efter avslutad granskning ska lekmannarevisorerna överlämna sin årliga granskningsrapport till regionernas revisorer. Lekmannarevisorerna ska också överlämna sin rapport till bolagets bolagsstämma. Lekmannarevisorernas granskning är en del av den samordnade revisionen av respektive region. Det innebär att revisorerna i regionerna ska bifoga granskningsrapporter och revisionsberättelser från de kommunala bolagen till sina revisionsberättelser för regionerna. Med stöd av den samordnade revisionen ska respektive regionfullmäktige ta ställning till instruktioner för sina ombud inför de kommunala bolagens årsstämmor.

Auktoriserade revisorns uppdrag

Kommunala bolag ska också granskas av en auktoriserad revisor. Den auktoriserade revisorn väljs av bolagsstämman och har i uppdrag att granska bokföring, årsredovisning, intern kontroll samt styrelsens och VD:s förvaltning. Bolagets auktoriserade revisor skriver en revisionsberättelse som överlämnas till bolagsstämman. Den auktoriserade revisorn ska också överlämna sin revisionsberättelse till revisorerna i respektive region. Lekmannarevisorn och bolagets auktoriserade revisor är två separata bolagsorgan med olika uppdrag. Uppdragen syftar till att ge ägaren ett så brett underlag som möjligt i sin bedömning i ansvarsfrågan avseende styrning, verksamhet och räkenskaper. Uppdragen är delvis överlappande när det gäller granskning av den interna kontrollen.

Iakttagelser i 2022 års granskning

Av granskningen framgår att bolagets styrelse och VD under året agerade för att hantera de negativa effekterna av pandemin. Lekmannarevisorerna bedömde att bolagets verksamhet genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Lekmannarevisorerna bedömde att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning, uppföljning och kontroll.

Med hjälp av protokollen gick det att se att styrelsen löpande under året fick rapporter om verksamheten och beslutade om åtgärder. Styrelsen beslutade dock först i november 2022 om sin verksamhetsplan och internkontrollplan för år 2022 vilken var en brist. Bolagets VD uppgav att arbetet med produktionsavtalet och osäkra förutsättningar hade bidragit till förseningen. I granskningen noterades också att arbetet med målstyrningen och internkontrollplanen behövde utvecklas. Positivt var att flertalet av de brister som uppmärksammades i 2021 års granskning i hanteringen av allmänna handlingar var åtgärdade. Det återstod dock för styrelsen att säkerställa att bolagets arkiv uppfyllde kraven på fysiskt skydd och blev anpassat för elektronisk långtidsförvaring.

Som framgått uppmärksammade granskningen också att formerna för beslut om biljettpriser för Norrtåg AB inte harmoniserade med bestämmelserna i kommunallagen.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla målstyrningen. Av verksamhetsplanen bör det för samtliga mål tydligt framgå vilka resultat som krävs för att mål ska vara uppfyllda. Även uppföljningen av vissa mål behöver utvecklas.
- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.
- Utredningen om hur biljetter ska beslutas bör göras i dialog med ägare och finansärer.
- Säkerställ att bolagets arkiv uppfyller krav på fysiskt skydd och är anpassat för elektronisk långtidsbevaring.

I sitt yttrande över granskningen instämde styrelsen med lekmannarevisorerna om iakttagelserna i 2022 års granskning. Styrelsen redovisade vilka åtgärder som hade vidtagits eller skulle vidtas för att åtgärda bristerna. I avsnitt 5, *Uppföljning av rekommendationer* har vi sammanställt våra kommentarer om de vidtagna åtgärderna.

Syfte och revisionsfrågor i 2023 års granskning

Granskningens syfte är att ge underlag för lekmannarevisorernas bedömningar i den årliga granskningsrapporten. Granskningen är översiktlig med inriktning mot bolagets resultat för år 2023 och styrelsens system för styrning och kontroll. För granskningen har vi formulerat följande övergripande revisionsfrågor:

- Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?
- Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer som lekmannarevisorerna lämnade för 2022 års granskning?

Med utgångspunkt av en riskanalys beslutade lekmannarevisorerna att särskild uppmärksamhet i granskningen skulle riktas till risker förknippade med:

- Konsekvenser av tilläggsavtalet och den ekonomiska risken för uteblivna biljettintäkter.
- Arbetet med nytt nationellt system för biljettdistribution.
- Arbetet med att rekrytera ny VD.

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgör de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier för denna granskning är:

- Kommunallagen, 2, 5 och 10 kap.
- Aktiebolagslagen, 8 kap.
- Årsredovisningslagen, 6 kap.

- Bolagsordning
- Ägardirektiv

Metod

Granskningen är genomförd med hjälp av dokumentationsstudier av styrelsens styrande och redovisande dokument samt av styrelsens protokoll. Avstämningar är genomförda med bolagets VD och controller. Som ett led i kvalitetssäkringen har bolagets VD och controller också getts möjlighet att lämna synpunkter på utkast till denna granskningsrapport.

Lekmannarevisorerna har genomfört träffar och studiebesök i syfte att få information om bolagets verksamhet och resultat samt styrelsens arbete med att säkerställa en tillräcklig styrning och kontroll. I juni 2023 genomförde lekmannarevisorerna en träff med bolagets VD och controller och studiebesök på verkstaden i Umeå. I november 2023 träffade lekmannarevisorerna bolagets VD och styrelsens ordförande. I februari 2024 träffade lekmannarevisorerna hela styrelsen.

3. Bolagets uppdrag och mål

Ägarnas uppdrag till bolaget

Bolaget ska på uppdrag av kollektivtrafikmyndigheterna i de fyra nordligaste länen upphandla och beställa persontrafik på tåg på dagtid i respektive län (regionalt), mellan länen och angränsande län (interregionalt) i överenskommelse med Trafikverket. I direktiven från ägarna kan man bland annat läsa att bolaget ska:

- Ska samverka med ägarna i arbetet med att planera, samordna och upphandla persontrafik på tåg som har hög kundtillfredsställelse.
- Erbjuder rationell och effektiv persontrafik med tåg.
- För regionens invånare erbjuder attraktiv persontrafik med tåg med hög tillgänglighet och standard. Norrtåg AB ska erbjuda regelbundna resor mellan de orter som de regionalpolitiska programmen pekar ut är viktiga att tillgodose.
- I dialog med ägarna samordnar trafikutbudet med den övriga interregionala trafiken.
- Utveckla väl fungerande samarbete med ägarna och trafikentreprenörer och bidra till att kompetensen hos dessa tas tillvara.
- Eftersträva upphandlingar med incitament för trafikföretagen.

Ägarnas krav på rapportering

Bolaget ska lämna följande handlingar till ägarna:

- Kvartalsrapporter med prognoser för resultat för helåret.
- Årsredovisning. Förvaltningsberättelse ska utöver kraven i aktiebolagslagen innehålla en redovisning av hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna som anges i bolagsordningen. Redovisningen ska vara utformad så att den

kan utgöra grund för regionstyrelsernas uppsiktsplikt enligt kommunallagen och lekmanarevisorernas granskning.

- Årlig redovisning av resandeutveckling och uppföljning av trafik tecknad med Trafikverket om "Norrtågsförsöket".

Vår kommentar

Vi har i granskningar tidigare år uppmärksammat att ägarna bör se över bolagsordning, ägardirektivet och konsortialavtal.

- Av bolagsordningen framgår inte vilka kommunala befogenheter som utgör ram för bolagets verksamhet vilket är ett krav enligt kommunallagen (10 kap. 3§).
- Förändring av ägande år 2020 i Norrtåg AB är inte uppdaterat i ägardirektiv och konsortialavtal. År 2020 övertog Region Västerbotten aktierna i Norrtåg AB som ägdes av Länstrafiken i Västerbotten AB. I ägardirektivet och konsortialavtalet är det heller inte uppdaterat att Region Västerbotten och Region Västernorrland inte längre är landsting.
- Finns en konflikt i konsortialavtalet i förhållande till kommunallagen om vem som ska besluta om taxor (biljettpriser). Enligt kommunallagen ska fullmäktige besluta om taxor och avgifter (KL 5 kap. 1§). Enligt konsortialavtalet (Punkt 6 C) ska styrelsen besluta om "principer för taxersättning".
- I ägardirektiven är kraven på bolagets styrning och rapportering begränsad. Inte heller vid bolagsstämman i juni 2023 riktade ägarna några specifika krav på bolaget.

Det är positivt att företrädare för ägare under ledning av Region Västerbotten under år 2023 påbörjade ett arbete med att se över ägarnas styrdokument. I styrelsens protokoll från i november 2023 (§ 1054) kan man läsa att arbetet med att se över styrdokumentet var samordnat i en tjänstepersonsgrupp bestående av företrädare för samtliga ägare och finansiärer samt bolagets VD.

Styrelsens arbetsordning

Styrelsen har beslutat att det är styrelsen som ska besluta om sådant som är strategiskt (mål, väsentliga policies och andra strategiska planer). Styrelsen ska bland annat besluta om årliga målsättningar för verksamheten. Av arbetsordningen framgår att styrelsen ska besluta om bland annat följande styrdokument:

- Affärsplan eller marknadsplan
- Policies
- Styrelsens arbetsordning
- VD-instruktion
- Sammanträdesplan
- Budget
- Bokslutsdispositioner
- Delårsrapport
- Årsredovisning
- Upphandlingar av trafikavtal
- Investeringar i fastigheter
- Anställning av VD

Styrelsen ska enligt arbetsordningen se till att strategiska dokument är uppdaterade och följs.

Bolagets VD ska löpande hålla styrelsen informerad om viktiga händelser, utvecklingen av bolagets resultat, ställning, likviditet med mera. Rapporteringen ska vara utformad på sådant sätt att styrelsen kan göra välgrundade bedömningar. Enligt arbetsordningen ska VD vid styrelsemöten rapportera om:

- Trafik
- Ekonomi
- Teknik och infrastruktur
- Kommunikation och varumärke
- Allmän aktuell information

Styrelsen ska se till att det finns en skriftlig utvärdering av om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Styrelsen har också beslutat om en sammanträdesplan som visar när styrelsen under året ska besluta om styrdokument och få rapporter med mera.

Styrelsens verksamhetsplan

Verksamhetsplanen inleds med att återge den affärsidé som styrelsen beslutat om:

”Norrtåg AB skall vara en viktig faktor för Norrlands regionala utveckling. Norrtåg ska, på affärsmässiga grunder, erbjuda samhällsekonomiskt effektiva, attraktiva och långsiktigt hållbara resmöjligheter för de som bor i, verkar i eller besöker regionen.”

I verksamhetsplanen uppger styrelsen att bolaget har som vision att bilda ett väl sammanhållet och attraktivt trafiksystem tillsammans med den övriga kollektivtrafiken. I verksamhetsplanen kan man läsa att planeringen utgick från följande strategiska verksamhetsområden:

- **Trafik och kvalitet.** Knyta ihop förbindelser i länet, övriga Sverige och internationellt. Invånarna ska snabbt kunna ta sig till arbete, skola och fritidsaktiviteter. Med hjälp av fakta och samverkan med andra aktörer ska bolaget verka för att skapa underlag för hur trafikutbudet ska utformas i framtiden.
- **Resenär och marknad.** Norrtåg ska vara ett attraktivt val i förhållande till bilen, andra tågbolag och övrig kollektivtrafik. Bolaget ska arbeta aktivt med att utveckla utbud, service och priser. Biljettsystem, hemsidor och applikationer ska vara enkla och tillgängliga och möta framtida digitala lösningar. Möjligheter att uppnå bolagets affärsidé och vision påverkas av hur varumärket Norrtåg uppfattas. Norrtåg AB ska leda arbetet med att utveckla varumärket.
- **Fordon och depå.** Bolaget ska tillhandahålla fungerande fordon och fordonsdepåer till operatören. Norrtåg AB ska verka för optimalt underhåll av fordonen. Bolaget ska upprätthålla fordonens värde och utveckla deras funktionalitet och prestanda över tid. Fordonen ska ha hög tillgänglighet och hög grad av nyttjande. Norrtåg AB ska följa upp hur operatören genomför underhåll. Bolaget ska också säkerställa tillräcklig depåkapacitet. Resenärerna ska uppleva att fordonen är bekväma att pendla i till arbete och studier. Även under resorna på tågen ska resenärerna kunna uppleva som användbara stunder.

- **Finansiering, styrning och ekonomi.** Bolagets viktigaste miljöarbete är att få så många som möjligt att åka tåg i stället för bil eller flyg. Genom att erbjuda hög grad av punktlighet och regularitet minskar även behovet av ersättningstrafik med buss och taxi vilket också bidrar till ett miljövänligt resande. Norrtågs erbjudanden till resenärerna ska vara konkurrenskraftiga och leda till ökade marknadsandelar och minskat behov av regional medfinansiering. Ett led i detta är ett väl fungerande biljettsystem. För att vara konkurrenskraftiga ska bolaget eftersträva att göra saker smartare och mer effektivt. Även uppföljning av trafikavtal är viktig för att upptäcka brister och garantera att trafiken genomförs på ett tillfredställande sätt.

För respektive verksamhetsområde beslutade styrelsen om särskilda fokusområden. För varje verksamhetsområde beskriver styrelsen aktiviteter som bolaget ska prioritera de två närmaste åren. I en bilaga till verksamhetsplanen finns också en SWOT-analys med bedömningar om styrkor, svagheter, möjligheter och hot. I tabellen nedan återger vi de mål som styrelsen beslutade om för år 2023.

Målområde	År 2023
Trafik och kvalitet	
Regularitet ¹	95%
Punktlighet ¹	95%
Resenär och marknad	
NKI (Nöjda resenärer. Helhetsintryck)	95%
Beläggningsgrad	40% ²
Resandeutveckling	95% ³
Känner till varumärket	98%
Känner för varumärket	72%
Positivt inställda till varumärket	55%
Fordon och depå	
Stoppande skador ska avhjälpas så att fordon kan ta i trafik inom två dagar	Nivåer enligt avtal
Månadsvis uppföljning av äldre skador. Antal öppna skador rapporterade i Ford äldre än 30 dagar får vid avstämningspunkt inte vara högre än avtalade gränsvärden.	Nivå enligt avtal
Eftersläpande underhåll ska inte förekomma på fordon	Nivå enligt avtal
Finansiering och ekonomi	
Intäkter från biljettförsäljning	+10% i jämförelse med 2022
God ekonomisk hushållning	Biljettintäkter/trafikkostnad

1. Målsättning utifrån trafikpåverkande händelser som operatören styr över.

2. Motsvarar nivå år 2019.

3. Av resandet år 2019.

Vår kommentar

Vi bedömer att verksamhetsplanen i huvudsak är genomarbetad med tydlig struktur. I verksamhetsplanen har styrelsen brutit ned den övergripande affärsidén och

visionen i verksamhetsområden, fokusområden och aktiviteter. Positivt är också att det i verksamhetsplanen fanns en SWOT-analys med bedömningar av styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Negativt är att det är svårt att bedöma om några av styrelsens mål är mätbara. Det gäller målen för området "Fordon och depå" där målen uppges vara att uppnå nivåer "enligt avtal". Av verksamhetsplanen framgår inte vilka nivåer som ska uppnås. Även för målet för god ekonomisk hushållning saknades uppgifter om målvärde i verksamhetsplanen. I 2022 års granskning rekommenderade vi att styrelsen skulle se till att alla mål var mätbara. Det är positivt att styrelsen i yttrandet över granskningen uppgav att styrelsen skulle besluta om nya mål för år 2024.

4. Granskningens resultat

Styrelsens styrdokument

Av tabellen nedan framgår att styrelsen hade beslutat om grundläggande styrdokument för år 2023.

Styrdokument	Beslut	Vår kommentar
Affärsplan	Ja	Framgår av verksamhetsplan
Arbetsordning	Ja	2023-05-25, §1015
Instruktion till VD	Ja	Framgår av styrelsens arbetsordning.
Verksamhetsplan för år 2023	Ja	2022-11-11, §954.
Mätbara mål	Delvis	
Budget år 2023	Ja	2022-04-07, §976. 2023-02-01, §976 (Revidering)
Internkontrollplan för år 2023	Ja	2022-11-11, § 954.
Attestordning	Ja	2019-12-11, §730 2023-12-21, §1069
Delegationsordning eller motsvarande	Ja	Framgår av arbetsordning och regler för attestering
Dokumenthanteringsplan	Ja	2014-12-18, §477. Reviderad av VD 2021-09-21. Den 2 mars 2023 fick styrelsen information om att VD den 30 januari 2023 hade godkänt en reviderad dokumenthanteringsplan.

För bolaget finns också en rad andra styrdokument som exempelvis:

- Upphandlingspolicy
- Placeringspolicy
- Riktlinjer för representation
- Kommunikationsplan
- Riktlinjer för reklam och marknadsföring
- Integritetspolicy

Styrelsens löpande kontroll

År 2023 hade bolagets styrelse 12 protokollförda sammanträden. Styrelsen genomförde också strategidagar och styrelseutbildning. En genomgång av protokollen

visar att styrelsens under året fick information om bolagets verksamhet med hjälp av ekonomiska rapporter, rapporter om trafik, VD-rapporter med mera. I stor utsträckning kan man följa styrelsens arbete med hjälp av protokollen och bifogade underlag. Protokoll, styrande dokument, uppföljningsrapporter med mera finns samlade i en digital plattform som styrelsens ledamöter har tillgång till. Nedan redogör vi kort för områden som lekmannarevisorerna beslutat skulle få särskild uppmärksamhet i 2023 års granskning:

- **Konsekvenser av tilläggsavtalet.** Besluten om tilläggsavtal och tilläggsbudget innebär att biljettintäkterna under resterande del av avtalsperioden går till Norrtåg AB och att Vy Tåg AB får en fast ersättning för att utföra trafikuppdraget. Norrtåg AB får genom ändringen en större risk kopplad till resenärernas vilja att åka tåg och köpa tågbiljetter. Även störningar på trafiken innebär risker för bolaget. Det kan handla om störningar på banan (banarbeten, väderförhållanden med mera) men det kan också handla om tekniska problem med fordonen. Om trafiken inte kan genomföras som planerat minskar Norrtågs intäkter. Tilläggsavtalet medför ökade incitament för Norrtåg AB att kontrollera att operatören har beredskap att hantera störningar och sköta åtaganden för servicen och underhåll av fordonen. En genomgång av protokoll från styrelsens sammanträden visar att styrelsen var aktiv och löpande under år 2023 fick rapporter om trafik, resande, ekonomi och fordonens tekniska status. Vi bedömer att rapporteringen håller tillräcklig kvalitet. För att säkerställa biljettintäkter har bolaget arbetat aktivt med olika typer av marknadsfrågor. Tillsammans med operatören har bolaget arbetat med biljett- och reseerbjudanden, genomfört marknadsundersökningar och kampanjer. Bolaget har även förstärkt den egna organisationen och rekryterat bland annat en fordonscontroller och en extra ekonom. Under år 2023 låg trafiken på prognostiserade nivåer. Jämfört med år 2022 ökade resandet med 6 procent. Trots ökat resande hade bolaget lägre biljettintäkter än budgeterat. Av rapporteringen framgår att problem med infrastrukturen, väderförhållanden och Trafikverkets planeringsverktyg bidrog till störningar på trafiken och minskade intäkter. Enligt rapporteringen bidrog också en allvarlig olycka i oktober 2023 till reducerad trafik och minskade intäkter.
- **Nytt system för biljettdistribution.** Enligt trafikavtalet ska operatören Vy AB tillhandahålla ett biljettsystem för Norrtågstrafiken. Det nuvarande systemet (SilverRail), som är ett rikstäckande system, upphör under år 2024. Under hösten 2023 har det pågått ett arbete med att införa ett nytt system som Vy Tåg AB har upphandlat. Detta arbete har pågått parallellt med ett arbete under ledning av Samtrafiken i Sverige AB med att införa ett nytt nationellt system för biljettdistribution. Samtrafiken är ett branschorgan med uppgift att koordinera trafikinformation, etablera biljettstandarder och ge ägare och andra organisationer möjlighet att sälja egna och andra bolags resor. Samtrafiken ägs av de regionala kollektivtrafikmyndigheterna och merparten av de kommersiella trafikoperatörerna. En genomgång av protokoll visar att styrelsen löpande under år 2023 fick information om det pågående arbetet med att införa det nya biljettsystemet. Av informationen framgår att det nya biljettsystemet ska införas våren 2024. I februari 2024 fick styrelsen uppgifter om att övergången till den nya systemen var framflyttat till i juni 2024.

- **Rekrytering av VD.** I mars 2023 meddelade bolagets tidigare VD att hon hade för avsikt att sluta som VD. En genomgång av protokoll visar att styrelsen tog beslut om att bilda en rekryteringsgrupp och anlita ett rekryteringsföretag som stöd för rekryteringen. Av protokollen framgår att styrelsen löpande fick information om processen för rekryteringen. I enlighet med förslag från rekryteringsgruppen godkände styrelsen i juni 2023 anställning av ny VD från den 1 augusti 2023. Styrelsen gav i uppdrag till styrelsens ordförande att teckna anställningsavtal. Vid överläggningen i augusti 2023 fick styrelsen återrapport om anställningsavtalet.

Vår kommentar

Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen löpande hade kontroll över verksamheten.

Styrelsens interna kontroll

Kort om intern kontroll

Arbetet med en styrelses interkontrollplan bör utgå från en riskanalys av styrelsens ordinarie styrning och kontroll av verksamheten. I riskanalysen ska styrelsen bedöma om det finns behov av extra kontroller. I internkontrollplanen ska styrelsen specificera vilka extra kontroller som behövs för att hantera risker som inte blir tillräckligt hanterade i den ordinarie styrningen och kontrollen. Kontrollerna i internkontrollplanen ska metodmässigt vara avgränsade så att det tydligt framgår hur kontrollerna ska genomföras och återrapporteras. Kravet på denna tydlighet är hög eftersom internkontrollplanen är styrelsens verktyg för kontroll. Det är viktigt att ledamöterna i styrelsen har tillräcklig information om hur kontrollerna planeras bli genomförda.

Det är också viktigt att uppföljningen är tydlig så att ledamöterna kan värdera resultatet av genomförda kontroller. Med hjälp av uppföljningen ska styrelsen bedöma om det finns behov av korrigerande åtgärder för att rätta till eventuella brister och om det finns behov av att genomföra ändringar i den ordinarie styrningen och kontrollen.

Tillbakablick på styrelsens interna kontroll

Av granskningar de senaste åren har det framgått att bolaget haft ett väl utvecklat ordinarie system för att följa upp och kontrollera verksamheten. Med hjälp av styrelsens protokoll och uppföljningsrapporter har granskningar identifierat att styrelsen har haft god kontroll över verksamheten.

Av granskningarna har det dock framkommit att styrelsens internkontrollplaner mer liknat sammanställningar av aktiviteter som görs i den ordinarie uppföljningen och kontrollen än internkontrollplaner. Styrelsens internkontrollplaner har inte varit planer för extra kontroller som planerats med utgångspunkt av riskanalyser av den ordinarie uppföljningen och kontrollen. Kontrollerna i internkontrollplanerna har inte heller varit tillräcklig avgränsade och metodmässigt beskrivna så att det tydligt framgått hur kontrollerna skulle genomföras och återrapporteras. Även uppföljningen har varit för översiktlig. Med hjälp av uppföljning har det varit svårt att bedöma på vilket sätt och i vilken grad kontroller varit genomförda. Det har också varit svårt att få en bild av kontrollernas resultat.

Även i arbetet med att granska den interna kontrollen för år 2022 framförde vi att styrelsens internkontrollplan mer liknade en sammanställning av aktiviteter som gjordes i den ordinarie uppföljningen och kontrollen och inte om en internkontrollplan. Flera av kontrollerna i internkontrollplan var dessutom inte tillräckligt avgränsade och metodmässigt beskrivna så att det tydligt framgick hur kontrollerna skulle genomföras och återrapporteras. Även uppföljningen var översiktlig. Med hjälp av uppföljning var det svårt att bedöma på vilket sätt och i vilken grad kontroller var genomförda.

I yttrandet över 2022 års granskning uppgav styrelsen att den delade vår bedömning om att internkontrollplanen behövde utvecklas. Ett utvecklingsarbete hade påbörjats enligt styrelsen. Styrelsen uppgav att utvecklingsarbetet skulle vara klart inför styrelsens beslut om internkontrollplanen för år 2024.

Styrelsens internkontrollplan år 2023

Den internkontrollplan som styrelsen beslutade om i november 2022 (§954) gällde för både år 2022 och år 2023. Planen utgick från risker inom följande områden:

- Trafikbeställningar
- Trafikkvalitet
- Marknad och resande
- Fordon och depå
- Hantering av allmänna handlingar
- Finansiering, styrning och ekonomi

Sammanlagt värderades ett 15-tal risker. För var och en av riskerna finns översiktliga beskrivningar av planerade kontroller, vilka som var ansvarig för kontrollerna och tidplan för när kontrollerna skulle genomföras. Sammanlagt rör det sig om ett stort antal aktiviteter. Vi uppfattar att de aktiviteter som beskrivs i planen i huvudsak handlar om aktiviteter som görs i den ordinarie uppföljningen och kontrollen av verksamheten.

Den 17 november 2023 (§1054) följde styrelsen upp internkontrollplanen. I den skriftliga rapporten kommenterade styrelsen översiktligt statusen för de olika kontrollerna. Uppföljningsrapporten saknade en sammanfattande analys av hur den interna kontrollen hade fungerat. Enligt årsredovisningarna för år 2023 hade uppföljningen inte visat på brister som medförde att särskilda åtgärder behövde vidtas.

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsen har för ambition att utveckla arbetet med internkontrollplanen för år 2024. I 2024 års granskning kommer vi att följa upp resultatet av detta utvecklingsarbete. För år 2023 var arbetet med internkontrollplanen inte tillräckligt utvecklat. Vi noterar liknande brister som vi noterade i 2022 års granskning.

Styrelsens årsredovisning

Krav på årsredovisningen

Enligt årsredovisningslagen ska styrelsens förvaltningsberättelse innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av bolagets verksamhet, ställning och resultat. Styrelsen ska redogöra för händelser av väsentlig betydelse för företaget som inträffat under räkenskapsåret. Styrelsen ska enligt årsredovisningslagen också

redogöra för företagets förväntade framtida utveckling inklusive beskrivningar av väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer.

Enligt ägardirektivet ska bolagets styrelse i sin förvaltningsberättelse utöver kraven i aktiebolagslagen redovisa hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna som anges i bolagsordningen. Redovisningen ska vara utformad så att den kan utgöra grund för regionstyrelsernas uppsiktsplikt enligt kommunallagen och lekmannarevisorernas granskning.

Styrelsens årsredovisning för år 2023

I förvaltningsberättelsen redovisar styrelsen väsentliga händelser som inträffat under året. Informationen handlar bland annat om arbetet med att ta fram Tågvision 2040 som är en inriktningsplan för tågtrafiken i de nordligaste länen de kommande 15 – 20 åren. Tågvisionen är också ett underlag för arbete med att ta fram en förstudie för anskaffning av de fordon som behövs för den planerade tågtrafiken. I förvaltningsberättelsen finns också redogörelser om händelser och resultat inom bolagets verksamhetsområden:

- Trafik och kvalitet
- Resenär och marknad
- Fordon och depå
- Finansiering, ekonomi och styrning

Av den ekonomiska redovisningen framgår att bolaget år 2023 hade intäkter på 505 miljoner kronor. Regionernas kostnader för trafiken uppgick till 237 miljoner kronor vilket var 4 miljoner kronor lägre än inbetalt av ägarna. Dessa 4 miljoner kronor bokades upp som skuld till ägarna. Av redovisningen framgår också att den statliga finansieringen hade uppgått till 94 miljoner kronor.

I förvaltningsberättelsen bedömde styrelsen att bolagets verksamhet hade genomförts i enlighet med det kommunala ändamålet och de kommunala befogenheterna. Analysen gjordes utifrån:

- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Mål i verksamhetsplanen för år 2022
- Det kommunala ändamålet
- Grundprinciper för de kommunala befogenheterna

I förvaltningsberättelsen redovisade styrelsen också att den årliga uppföljningen av planen för internkontroll visat det inte fanns brister som innebar att bolaget behövde vidta några särskilda åtgärder. Av tabellen på nästa sida framgår att bolaget inte uppnådde några av sina mål för år 2023.

Målområde	Mål	Redovisning i årsredovisning	Vår kommentar
Trafik och kvalitet			
Regularitet	95% ¹	97%	Uppfyllt
Punktlighet	95% ¹	98%	Uppfyllt
Resenär och marknad			
NKI (Nöjda resenärer. Helhetsintryck.	90% ²	91%	Uppfyllt
Beläggningsgrad	40% ³	35%	Inte uppfyllt
Resandeutveckling (pandemieffekt jan-mars 2022 är borträknad)	+5%	+6%	Uppfyllt
Känner till varumärket	98%	93%	Inte uppfyllt
Känner för eller ha åsikt om varumärket	72%	63%	Inte uppfyllt
Positivt inställda till varumärket	55	54%	Inte uppfyllt
Fordon och depå			
Stoppande skador ska avhjälpas så att fordon kan ta i trafik inom två dagar	Nivåer enligt avtal	Brist på reservdelar medförde långa avställningstider	Vi kan inte bedöma resultat
Månadsvis uppföljning av äldre skador. Antal öppna skador rapporterade i Ford äldre än 30 dagar får vid avstämningspunkt inte vara högre än avtalade gränsvärden.	Nivå enligt avtal	Inom rimliga nivåer enligt avtal – Godkänt	Vi kan inte bedöma resultat
Eftersläpande underhåll ska inte förekomma på fordon	Nivå enligt avtal	Efterföljs - Godkänt	Vi kan inte bedöma resultat
Finansiering och ekonomi			
Intäkter från biljettförsäljning	+10% i jämförelse med år 2022	+6%	Inte uppfyllt
God ekonomisk hushållning	Biljettintäkter/trafikkostnad	Medfinansiering är lägre än budgeterat	Uppfyllt

1. Målsättning utifrån trafikpåverkande händelser som operatören styr över.

2. Nytt målvärde i förhållande till verksamhetsplan. I verksamhetsplan var målvärdet 95 procent av resandet år 2019. I årsredovisningen uppges det att det var skrivet i verksamhetsplanen.

3. Motsvarar nivå år 2019.

I årsredovisningen kommenterade styrelsen resultaten för verksamhetsmålen och orsaker till avvikelser.

Även vid sitt sammanträde den 17 november (§1054) genomförde styrelsen en översiktlig uppföljning av aktiviteter som var beslutade i verksamhetsplanen för år 2023. Med hjälp av verbal text och färgmarkeringar (grön, gul och röd) bedömde styrelsen i vilken grad aktiviteter var klara, pågick eller inte var påbörjade. Enligt uppföljningen var en huvuddel av aktiviteterna klara eller påbörjade. Ett fåtal aktiviteter var enligt styrelsen inte påbörjade i november 2023.

Vår kommentar

Vi bedömer att styrelsen i förvaltningsberättelsen redovisar väsentliga händelser under år 2023. Texterna är välskrivna och informations. Vi noterar att bolaget inte når några av verksamhetsmålen för året. Det är positivt att styrelsen kommenterat avvikelserna.

5. Uppföljning av rekommendationer

Av tabellen nedan framgår att styrelsen hade vidtagit åtgärder eller planerade att vidta åtgärder med anledning av rekommendationer som lekmannarevisorerna lämnade i 2022 års granskning. För år 2023 kvarstod dock några av de brister som vi uppmärksammade förra året.

Rekommendation	Bedömning	Vår kommentar
Utveckla målstyrningen. Av verksamhetsplanen bör det för samtliga mål tydligt framgå vilka resultat som krävs för att mål ska vara uppfyllda. Även uppföljningen av vissa mål behöver utvecklas.		I yttrandet över 2022 års granskning uppgav styrelsen att den skulle besluta om nya mål för år 2024. För år 2023 kvarstod några brister i målstyrningen.
Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.		I yttrandet över 2022 års granskning uppgav styrelsen att den delade lekmannarevisorernas bedömning om att internkontrollplanen behövde utvecklas. Styrelsen uppgav att ett utvecklingsarbete skulle vara klart inför styrelsens beslut om internkontrollplanen för år 2024. För år 2023 kvarstod brister i arbetet med internkontrollplanen.
Utredningen om hur biljetter ska beslutas bör göras i dialog med ägare och finansiärer.		Styrelsen har i yttrande över 2022 års granskning informerat att utredningen ska göras i nära samarbete med bolagets ägare och finansiärer. Enligt uppgift ska utredningen bli

klar inför nya trafikavtalet som börjar gälla i slutet av år 2025.

Säkerställ att bolagets arkiv uppfyller krav på fysiskt skydd och är anpassat för elektronisk långtidsbevaring.

Av yttrandet över 2022 års granskning framgår att bolagets handlingsplan för att säkerställa att bolagets arkiv och dokumenthantering uppfyllde krav och regler till stora delar var genomförd. Det som återstod var att åtgärda bristerna i bolagets arkiv. Bristerna i det fysiska skyddet av bolagets arkivlokal kommer enligt uppgift bli åtgärdade i samband med att bolaget ska byta lokaler i oktober 2024. Handlingar som ska bevaras förbereder bolaget för att lämna över till arkiv hos Region Västerbotten.

6. Svar på revisionsfrågor

Vi bedömer att bolagets verksamhet år 2023 genomfördes på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt. Vi bedömer att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning och uppföljning. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten år 2023 genomfördes i enlighet med bolagets kommunala ändamål och de kommunala befogenheterna. Vi gör ingen annan bedömning.

Revisionsfråga	Bedömning	Vår kommentar
Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?		Styrelsen hade i hög grad beslutat om styrdokument.
Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?		Med hjälp av protokollen kan vi se att styrelsen var aktiv och fick rapporter om verksamhet och ekonomi. Vi bedömer att styrelsen hade god löpande kontroll.
Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?		
Har styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2022 års granskning?		Åtgärder är vidtagna inför år 2024. För år 2023 kvarstod ännu några brister som vi uppmärksammade i 2022 års granskning.

Rekommendationer till styrelsen

- Utveckla arbetet med internkontrollplanen och uppföljningen av planen.

Umeå den 12 mars 2024

Richard Norberg
Certifierad kommunal revisor
Revisionskontoret
Region Västerbotten

NORRTÅG

I SAMARBETE MED VY

Innehållsförteckning

Trafikbeställning avseende Tågplanepriod T25	2
Fordonsflotta	3
Depå och Multifunktionshall	3
Banavgifter och elkostnader	3
Operatörsersättning	4
Trafikkostnad	4
Trafikkostnad per sträcka och avtal	4
Administration och bolagsförvaltning	4
Finansiering	5
Resandeutveckling och biljettintäkter	5
Statens medfinansiering av Norrtågstrafiken	6
Regionens medfinansiering	6
Resultaträkning för budgetåret 2025 i jämförelse med 2024 årsbudget.	7

TRAFIKBESTÄLLNING AVSEENDE TÅGPLANEPERIOD T25

Budget har lämnats utifrån preliminär tågbeställning som har arbetats fram tillsammans med RKM i resp. län. I stort sett är trafikvolymerna samma som under tågplaneperioden T24. Omloppet som var borttaget under 2024 på grund av trafikolyckan i Järpen är beräknat att vara återställt i budget 2025.

Trafikverket planerar att göra insatser för att komplettera trafik som i huvudsak faller under de regionala kollektivtrafikmyndigheternas ansvar för de som anses vara viktigt för den interregionala kollektivtrafiken. Utifrån de pågående förhandlingar med Trafikverket har Norrtåg har Trafikverket meddelat om att fortsätta med insatser för tiden trafiken under år 2025-2027, ett treårigt avtal med samma volymer som 2024. För trafiken till Storlien så föreslår Trafikverket att de fortsatt stödjer den till dess att ny trafik till Norge kan komma på plats. Därefter stödjer de trafik till Duved under samma förutsättningar. För trafiken avseende Haparanda-Luleå avropar de två dubbelturer med förutsättning att det ska finnas en anslutning från Haparanda till Umeå tur och retur över dagen. Detta avtal kommer att gälla from tidtabellskiftet 2024.

Trafikutbudet är markerad i olika färger utifrån vilken som avropat och gällande medfinansiering som gäller. De som är markerade med grått nedan är de turer Trafikverket upphandlar/uppdrar åt Norrtåg att upphandla för att säkerställa interregionalt resande. De gula avser trafikutbud som låg i upphandlingen i nuvarande trafikavtal med Vy Tåg, grundbeställning. De rosa avser tillkommande turer, efter 2016, som enligt konsortialavtalet finansieras av de regioner som beställt trafiken, beställning utöver grundbeställning. Slutlig trafikbeställning lämnas under mars månad till Trafikföretag för vidare kapacitetansökan till Trafikverket.

Sträcka	Antal dubbelturer per dag			
	A-period M-F*	B-period M-F**	Lördag	Sön- helgdag
Umeå-Övik	2,5	2,5	0	0
Sundsvall-Umeå	7,1	4,6	3	3
Umeå-Sundsvall	2	2	2	2
Umeå-Sundsvall Tillkommande äldre	2	2	0	0
Umeå-Sundsvall Tillkommande 2024	2	0,5	0	0,5
Umeå-Luleå	2	2	2	2
Umeå-Luleå	1	0	0	0
Haparanda- Luleå	2	2	2	2
Haparanda-Luleå	1	1	1	1
Umeå-Vindelns-Hällnäs	13	10	3	3
Luleå-Kiruna T	2	2	2	2
Luleå-Kiruna	1	1	0	0
Sundsvall-Östersund	1	1	1	1
Sundsvall-Östersund	6	4	1,5	2
Östersund-Duved	3	2	1,5	1,5
Östersund-Duved	0	0	1	0
Sundsvall-Storlien	2	2	2	2

Tillkommande beställning Region

Trafikverkets upphandling

*A-period Måndag-Fredag normala veckor

**B-period Måndag-Fredag sommar- och jullovtidtabell

FORDONSFLOTTA

Under 2025 har bolaget 21 fordon för trafik. Den operationella hyran höjdes 2024 pga upprustningar och fördyrat kostnadsläge hos uthyraren, AB Transitio. Den totala hyreskostnaden är beräknat till 129,4 kkr inklusive tillkommande avsättning tungt underhåll för fordonstypen X62 pga ökat kilometeruttag.

Littera	Antal	Hyra per år
X62	12	7 500 000
Regina 9034	1	5 500 000
Regina 9042	1	5 600 000
Regina 9062	1	5 100 000
Regina 9032	1	5 000 000
Regina 9033	1	5 100 000
Regina 9051	1	4 400 000
X11	3	2 300 000
Tungt underhåll över 250 tkm X62	1	1 800 000
		129 400 000

Utöver detta tillkommer kostnader för wifi ombord, vår andel av viltskador på fordon samt övrig tekniska förbättringar ombord för 8 458 kkr.

DEPÅ OCH MULTIFUNKTIONSHALL

Kostnaderna för depå och multifunktionshall uppgår till 17 600 kkr uppräknat till 2025 års kostnadsnivå.

BANAVGIFTER OCH ELKOSTNADER

Trafikverkets långsiktiga plan för banavgifter ligger fast dvs minimikrav på kostnadstäckning (direkta kostnader). Banavgifter har en direkt koppling av tågtrafik och slitage samt kapacitetsutnyttjande. Banavgifterna har varierat över åren men det är en årlig uppräknings. Årets ökade avgifter ger en resultat effekt på cirka 4 msek jämfört med fg.år på den trafikvolym som vi har T25. Den totala kostnaden för banavgifter uppgår till 47 628 kkr.

Avgift	Uttagsenhet	JNB 2021	JNB 2022	JNB 2023	JNB 2024	JNB 2025	Ökning
Täglägesavg	Tägkm	3,50	3,78	3,94	4,45	4,79	7,64%
Spåravgift	BTK, Km*tägkm	0,0171	0,0180	0,0180	0,0194	0,0209	7,73%

Trafikverket upphandlar drivmotorström med hjälp av en portföljförvaltare och elen köps in till spotpris, timme för timme. Förutom det, köper Trafikverket även finansiella prissäkringskontrakt för att låsa priset och dämpa prisvariationerna över åren och även under innevarande år. Dessa prissäkringar tecknas upp till fem år i förväg och Trafikverket köper då cirka 20 procent av sin årsförbrukning från år ett till fyra framåt i tiden. Trafikverket debiterar, i enlighet med Järnvägsnätsbeskrivningen, drivmotorström per timme och prisområde för de fordon som har Trafikverkets elmätare. Övriga fordon får ett medelpris som beräknas på den kvarvarande volymen/kostnader efter att timmätt volym/kostnad räknats av.

Under de föregående perioderna har elpriset varierat kraftigt. Att budgetera för elprisutvecklingen är i dagsläget väldigt svårt. Bolaget har budgeterat med en ökad kostnad för prisindexreglering, där index är 55 öre/kWh, vilket motsvarar 13 811 kkr, utifrån planerad trafik för resandetåg. I elindex kostnaden finns också en avsättning för säkring av förnyelsebar energi som kostar cirka 9 öre per kWh eller cirka 3,5 msek. Uppskattade kostnader för elindex och ursprungsgaranti uppgår till 13 811 kkr.

OPERATÖRSERSÄTTNING

Operatörsersättning är gjord utifrån tilläggsavtalet. Operatörsersättning är indexreglerat med den varukorg som förhandlades om under 2022. Vi har räknat med en prisuppräknings på 4 %. Operatörsersättning uppgår till totalt 331 911 kkr varav 16 088 utgör indexuppräknings jämfört med 2024.

TRAFIKKOSTNAD

Total trafik kostnad uppgår till 566 460 kkr, vilket är ökning från budget 2024 på 38 897 kkr. Den största kostnadsökningen är hänförlig till ökad operatörsersättning, 24 438 kkr där den största ökningen är hänförlig till indexering 16 088 kkr. Total planerad produktion av tågkilometer uppgår till 6,1 miljoner tågkm vilket är på samma nivå som 2024. Trafikkostnad per planerad tågkm utgör 92 kr.

TRAFIKKOSTNAD PER STRÄCKA OCH AVTAL

BUDGET 2025	Banavgifter	Operatörs-ersättning	Elindex	Fordon	Depå, teknik resefordon	Totalt
Umeå-Övik-Sundsvall	19 562	114 953	6 009	48 592	17 169	206 285
Umeå-Boden-Luleå	4 864	39 071	1 272	12 686	6 219	64 113
Haparanda-Luleå	3 124	25 059	817	8 145	2 662	39 807
Umeå-Vännäs-Vindeln-Hällnäs	3 489	29 557	816	6 069	4 705	44 635
Luleå-Kiruna	4 373	35 119	1 144	11 418	5 590	57 644
Sundsvall-Östersund- Storlien	12 216	89 152	3 753	34 761	14 096	153 977
Trafikkostnad för Norrtåg	47 628	332 911	13 811	121 671	50 440	566 460
Bolagsförvaltning						28 195
Att finansiera						594 655
Kostnad per km	7,71	53,90	2,24	19,70	8,17	91,71
					Kostnads- täckningsgrad	38%

ADMINISTRATION OCH BOLAGSFÖRVALTNING

Bemanning i bolaget har, i budget, utökats med 4 helårstjänster jämfört med verksamhetsåret 2024. Under året 2024 har förstärkningar skett med 4 heltidstjänster på bl a trafikutveckling, fordoncontroller, ekonomi och systemförvaltning. Under år 2025 fortsätter det med förstärkning på Marknad- och försäljning samt ytterligare förstärkningar på ekonomi och administration till följd av ett trafikavtal som är rent produktionsavtal och där marknad och biljettförsäljning kommer att from dec 2025 vara en del av bolagsförvaltningen. Den ökade administrationskostnaden utgör totalt 5 612 kkr där ökade lokalkostnader utgör cirka 620 kkr. En del av kostnaden för utökningen av tjänster bekostas av minskat behov av externa tjänster.

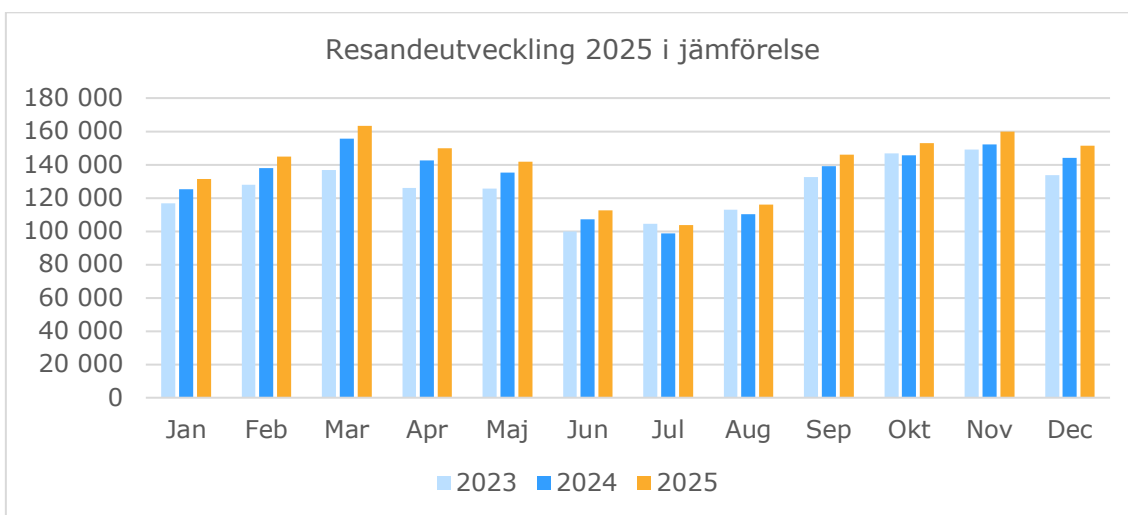
Bolaget har under år 2025 ett förberedande år inför en ny avtalsperiod med ett trafikföretag, det avser både avveckling av trafikföretag och samtidigt etablering av ett nytt trafikföretag. Etableringskostnader för utlovad tågportal, status- och överlåtelsebesiktningar av fordon och depå utgör cirka 3 960 kkr. Implementering av biljettsystem med nya betal lösningar är budgeterad med 1 080 kkr. Under året kommer bolaget att behöva bekosta en designledare för nya fordon som är beräknat till 1 000 kkr. Totalt utgör större projekt till 6 040 kkr.

Totalt sett minskar förvaltningens andel av trafik kostnaden under 2025, från 5,2 procent 2024 till 4,7 procent 2025.

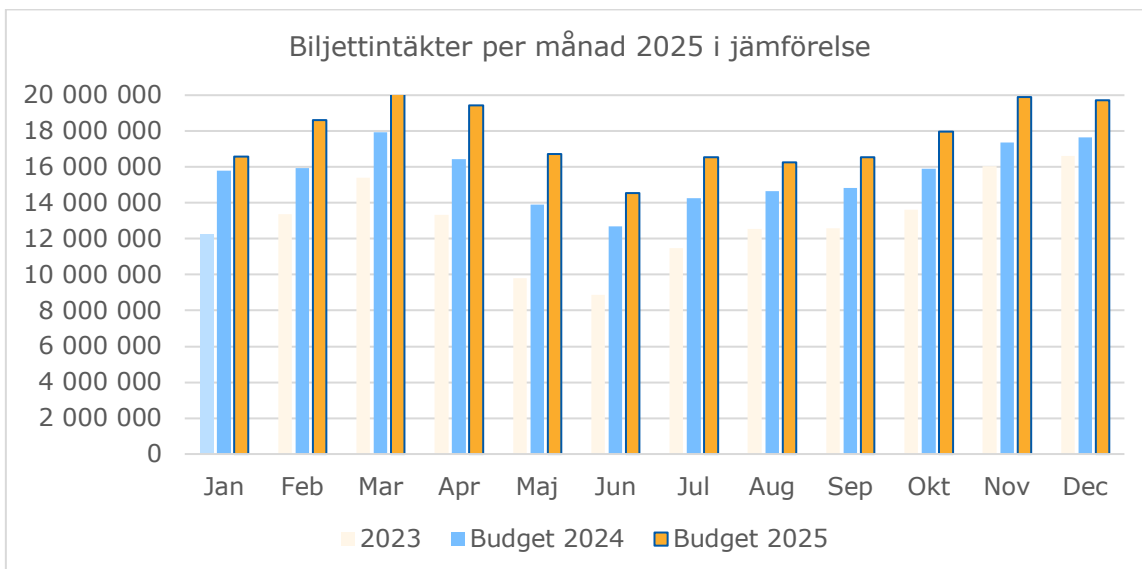
Finansiering

RESANDEUTVECKLING OCH BILJETTINTÄKTER

Under 2025 har bolaget budgeterat med en fortsatt resandeutveckling med 5 % jämfört med 2024. Resande på Mitt- och Botniabanan ökar då vi har helårseffekten av ett förlorat omlopp pga olyckan i oktober 2023. Kampanjer och andra aktiviteter ska bidra till ökat resande. Vi kommer under 2025 påbörjat arbetet med egna marknadsresurser och ett samtida biljettsystem/CRM som ger möjligheter till mer riktade kampanjer och snabbare analys av resande och förändringar i biljettintäkter vilket skapar bättre förutsättningar för bearbetning av marknad och ett ökat resande.

Biljettintäkterna budgeterad nivå är 214 328 kkr.

STATENS MEDFINANSIERING AV NORRTÅGSTRAFIKEN

Bolaget har pågående förhandlingar med Trafikverket om ett Samverkansavtal med en avtalslängd på tre år, med start tidtabellskiftet 2024. De kompletteringar i trafik och som anses vara viktigt för den interregionala kollektivtrafiken finns beskrivna i ett utkast till Samverkansavtal. I förhandling den 13 mars har parterna kommit fram till en möjlig finansiering för trafiken med 138 000 kkr och en ytterligare med 3 000 kkr, som avser den uteblivna kommersiella trafiken på Botniabanan, enligt Botniabanans avtal. Dock är inte avtal träffat, då Trafikverket saknar besked om finansiering som anges i statens årliga budget. Slutligt besked kommer tidigast först i september 2024 då Regeringens höstbudget tas.

Avtal 2024-2027	Omfattning av trafik som bekostas av Trafikverket
Haparanda	2 dubbelturer
Luleå-Kiruna	2 dubbelturer
Sundsvall-Storlien (Duved)	2 dubbelturer
Sundsvall-Östersund	1 dubbelturer
Umeå-Luleå	2 dubbelturer
Botniabanan	2 dubbelturer

Statens medfinansiering av trafiken för 2024 är budgeterad till **138 000 kkr.**

REGIONENS MEDFINANSIERING

Regionens medfinansiering av Norrtåg kostnader uppgår totalt till 239 327 kkr. Fördelning av regionens finansiering bygger på tidigare överenskomna procentsatser, utifrån upphandlat trafikproduktion, grundbeställning. Tillkommande trafik efter grundbeställning 2016 finansieras av beställande region med tillkommande trafik kostnad. Andelen av medfinansiering som bygger på konsortialavtalets grunder uppgår till 213 909 kkr. Tillkommande trafik beställd av regionerna uppgår till 25 417 kkr. Haparandatrafiken för Norrbottens andel efter avräkning av Trafikverkets anslag är 11 191 kkr.

	Finansiering enligt konsortialavtal	Tillkommande trafik	Summa
Regional medfinansiering	213 909 702	25 417 508	239 327 210
Västernorrland	72 729 299	10 477 636	83 206 935
Jämtland Härjedalen	38 503 746	618 859	39 122 606
Västerbotten	64 172 911	3 129 684	67 302 594
Norrbotten	38 503 746	11 191 329	49 695 075
	213 909 702	25 417 508	239 327 210

Regionens medfinansiering	Budget 25	Budget 24
Västernorrland	83 207	89 487
Jämtland	39 123	42 548
Västerbotten	67 303	73 208
Norrbotten	49 695	52 679
Regional medfinansiering	239 327	257 475

Regionens medfinansiering i jämförelse med 2024 års budget.

RESULTATRÄKNING FÖR BUDGETÅRET 2025 I JÄMFÖRELSE MED 2024 ÅRSBUDGET.

	Budget 2025	Budget 2024	Avvikelse
Intäkter			
Statlig medfinansiering	138 000	97 980	40 020
Botniebaneavtalet	3 000	0	3 000
Regionens medfinansiering	239 327	257 673	-18 346
Biljettintäkter	214 328	200 438	13 890
Summa intäkter	594 656	556 091	556 091
Banavgifter	47 628	43 538	4 089
Operatörsersättning	332 911	308 473	24 438
Elindex	13 811	12 500	1 311
Fordonshyra	129 400	122 421	6 979
Verkstadsdepå	17 600	16 950	650
Tekniskt underhåll	8 458	8 715	-257
Rörliga försäljningsomkostnader	9 425	7 866	1 559
Bussersättning	7 227	7 100	127
Summa Trafikkostnad	566 460	527 564	38 897
Bolagsförvaltning och administrativ	22 155	16 543	5 612
Större projekt	6 040	12 450	-6 410
Resultat	0	0	0